

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

Din această lucrare s'au tipărit cincizeci de exemplare pe hârtie velină de lux. Sunt numerotate de la 1 la 50 şi fie-care poartă semnătura autorului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

805637

VIRGILIU ŞTEF. SERDARU

APOCALIPSUL

— ROMAN —

MOTTO : O ţară cu o populaţie staţionară sau descrescândă, este menită să dispară.

BCU Cluj-Napoca
RBCFG202000603

BUCUREŞTI
EDITURA „VIAŢA ROMÂNEASCĂ", S. A.
37 — Calea Victoriei — 37
1921

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

182947

DE ACELAŞI AUTOR:

1. *Răsboiul nostru*—1918 Minerva. Bucureşti.
2. *Lupta dela Mărăşeşti-Oituz*—1919 Minerva. Lucrare premiată de Academia Română.—A 15-a mie apărută în edit. Steinberg în 1921.
3. *Le triangle de la mort,* avec un autographe de S. M. la Reine de Roumanie — 1919 Paris, Lahure.
4. *Vorba cerului,* Roman. Cu o prefaţă de D-l C. Rădulescu-Motru--1921 Socec.
5. *Apocalipsul,* Roman --1921 Viaţa Românească.
6. *Răsboiul României,* publicat în America la Cleveland. Editura „America".
7. *Le pétrole roumain,* aperçu historique, economique, politique et legislatif 1825-1921—edit. Janoe 15 rue Racine, Paris. Depozit general la Socec. Bucureşti.
8. *Drepturile foştilor luptători români* editura Uniunea naţională a foştilor luptători.— Depozit la Socec. 1921.
9. *Regionalismul administrativ,* studiu în vederea reorganizării administrative a ţării — Socec 1921.
10. *Organizarea pentru producţie,* studiu şi propuneri (sub presă).

* * *

Apocalipsul va apare în curând în franţuzeşte în editura Michel Albin din Paris.

859-31 (Seu olanu, V. 31.)

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

APOCALIPSUL

CAP. I

INTRODUCERE

Intr'o călătorie pe care am făcut-o în Orient, am găsit singurul volum ce a mai rămas din faimoasa bibliotecă din Alexandria arsă în anul 390, cu ocazia luptelor dintre creştini şi păgâni, şi nimicită puţin mai târziu, când Arabii intrară în marele oraş.

Se ştie că atunci, şeful lor, Amru, s'a supus ordinului dat de califul Omar. „Dacă Biblioteca cuprinde aceleaşi idei ca cele cari sunt scrise în Coran, atunci nu e nevoe de ea şi deci trebue arsă; dacă însă cuprinde lucruri şi idei contrarii celor din Coran, cu atât mai mult trebue arsă, din cauza pericolului ce prezintă".

Volumul în chestiune, scăpat focului printr'o minune, a fost găsit de un sclav şi — păstrat veacuri de-arândul — ajunsese

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

prin cine ştie câte întâmplări, în posesia sectei budiste din Indii.

Işi închipue oricine emoţia ce am simţit când mi-am dat socoteala de preţioasa comoară ce am în mână. Pentru nimic în lume nu aş fi dat acel sul murdar, prin care aveam exagerata convingere, că voi descoperi minunatul secret al omenirei.

Nimic nu m'ar fi atras mai mult ca răcorosul pavilion în care mi se lumina zi cu zi perspectiva vechei omeniri. Uitasem de lume şi de toate cele omeneşti în tot timpul cât bunul meu prieten Gothama Guti — un preot budist atot ştiutor — îmi descifra sanscritele volumului făcut din pergamente.

Ce minunată această uşoară atingere a marelor mistere.

Ce extraordinar de emoţionantă clipa în care omul pătrunde puţin prin poarta abia întredeschisă a secretului naturei ce ne înconjoară! O clipă de minunăţie! Şi apoi ar vrea să pătrundă mai mult, să aibă calităţi şi puteri supraomeneşti, ca să forţeze isvoarele ce i se înfăţişează...

Doar ar putea afla mai mult!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Incet însă, omul îşi dă socoteala de slăbiciunea sa şi renunţând la o luptă inegală, reîncepe a căutà alte căi, spre a ajunge la lumină.

* * *

Isvoarele autorizate, ce ne-ar putea da oarecarii indicii asupra vechei lumi, sunt acelea cari s'ar depărtà spre trecut cât mai mult de timpurile prezente ; cari ne-ar veni înfăptuite din negura cea mai depărtată a timpurilor.

Până la 3000 ani înainte de Christos, avem destulă lumină graţie artiştilor şi scrierilor savanţilor ce-au trăit atunci. Acele lucrări au fost citite şi răscitite şi toţi cei ce le-au avut în mână s-au căznit să vadă şi printre rânduri, aducând prin aceasta mai multă lumină.

Cine n'a încercat o vie emoţie, aflând în mod neîndoelnic că lumea există de mult, de peste mii de ani şi că se găsesc probe ale unei înalte civilizaţii ce ar fi existat în acel timp ?

Fie-cine a simţit apoi nevoia de a afla cât mai mult despre ceeace se petrecea pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

acele vremuri, ce se gândea pe atunci, ce a devenit toată acea civilizaţie...

Intreagă acea lume, ni se pare pierdută, topită... Se naşte însă întrebarea:

— „Dar mai înainte? Dar înaintea înnaintelor? Dar înaintea acelui faimos potop, de care vorbesc toate noroadele lumei?“

Numai acei ce-au trăit acum 2000—3000 de ani, ne-ar putea lămuri întru câtva.

Intr'adevăr, dacă oameni cari au trăit pela anul 200—300 d. c., ne-au dat lumini numeroase despre lucruri ce s'au petrecut 3000 de ani înainte de Christos, atunci desigur că oamenii ca-au trăit 2000 de ani înainte de Christos ne-ar fi putut încunoştiinţa despre cele ce s'au petrecut la anul 6000—7000 sau poate şi mai mult înainte de Christos.

Intr'adevăr, în acel timp, — mult mai apropiate de timpurile ancestrale — oamenii trebue să fi avut la îndemână mijloace de informaţii, cari s'au distrus cu timpul şi pe cari noi nu le putem avea.

S'a zis că singură biblioteca din Alexandria, înfiinţată de împăratul Ptolomeu Soter la anul 350 înainte de Christos, ne-ar fi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

putut oferi mijloace serioase de cercetare. Lucrul pare a fi adevărat, având în vedere că pe acele timpuri, centrul civilizaţiei era Extremul Orient.

Deci toate probabilităţile sunt că în unica bibliotecă a timpului să se fi îngrămădit cele mai vechi şi mai ilustre scrieri omeneşti, mai ales că toţi împăraţii Egiptului au încurajat în mod deosebit focarele culturale de acolo.

* * *

Iată de ce eram atât de fericit în momentul în care întâmplarea îmi pusese în mână singurul volum ce se pare că a mai rămas depe urma faimoasei biblioteci.

Eram cu atât mai entuziasmat cu cât dela primele pagini înţelesesem că într'însul se cuprindeau revelaţii asupra celui mai însemnat eveniment ce s'a petrecut dela facerea lumei până astăzi şi de care ne vorbeşte atât ştiinţa universală cât şi diferitele religii pământeşti.

Biblia ne descrie potopul care a durat 40 zile şi 40 de nopţi şi din care nu a scăpat decât Noe cu barca lui, în care era

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

câte o pereche din toate vieţuitoarele globului. Se spune că atunci toată suprafaţa pământului a fost înnecată în apă.

Savanţii moderni spun însă că o inundare totală a pământului era cu neputinţă, dar că e posibil ca o porţiune oarecare să fi fost acoperită cu apă.

Făcând o legătură între cele mai stăruitoare legende ce există în lume şi pe care le vom trece în revistă în câteva vorbe, ne dăm socoteala că acest potop trebue să fi avut loc în regiunea gurilor râurilor Tibru şi Eufrat.

Aceasta cu atât mai vârtos cu cât Moise însuşi vorbeşte de muntele Ararat, care se găseşte în acele locuri.

In mitologia greacă găsim *Ogyogos*, care spune că un extraordinar cutremur de pământ a făcut să se prăbuşească lacul Copais şi să inunde toată Beotia şi Atiea. Lacul Topolias, noul nume al lacului Copais, există încă şi din cauza numeroaselor râuri ce se varsă în el, se întâmplă că în primăvară se umflă şi se revarsă asupra unui vast teren de jur împrejur.

Tot la Greci găsim faimoasa legendă a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lui Deucalion şi a soţiei sale Pira, care înştiinţaţi dinainte de Zeus, îşi construiră o corabie mare şi scăpară astfel de potop. Această năpastă căzuse pe pământ din cauza imoralităţei care domnea în lume şi care supărase în cel mai mare grad pe Zeus.

Potopul a durat nouă zile ; după aceasta apele au început să scadă şi corabia lui Deucalion şi a Perei a ancorat pe vârful muntelui Parnas. Consultând oracolul dela Temis, ei au fost înştiinţaţi cum să repopuleze pământul, ceeace au şi făcut, aruncând — conform indicaţiei oracolului — pietre, din care răsăreau bărbaţi sau femei, după cum pietrele erau aruncate de Deucalion sau de Pira.

Intr'o altă ţară, cu totul depărtată, în *Islanda*, legendele populare numite *edda*, vorbesc despre originile pământului şi despre potop. Ele sunt atât de impresionante încât numeroşi literaţi străini printre cari Quinet în Franţa şi Grimm în Germania, au tradus în limbile lor naţionale, colecţia islandezului Soemond.

Mulţi dintre cei ce le-au studiat fac o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mare apropiere între *edde*-le islandeze, *saga*-ele scandinave şi miturile indiene. Acestea din urmă vizibile în *Mahabarata* şi *Ramayana* şi mai ales în *Pouranas* (scrise în limba sanscrită) vorbesc toate de potop.

La Români, unele basme populare, vorbesc de o revărsare a tuturor apelor pământului în părţile de Miază-zi.

Din toate acestea interesant este de reţinut că mai toate legendele spun că potopul s'ar fi revărsat spre Miază-zi în Asia mică, între Persia şi Arabia.

* * *

Cel mai vechi autor cunoscut, care s'a ocupat de potop este *Berose*, un astrolog ce a trăit în Babilon pela anul 300 înainte de Christos şi care a scris numeroase volume, dupe cum se constată din scrierile rămase de pe urma unor compilatori. Din nenorocire cea mai mare parte a scrierilor lui Berose s'au pierdut, aşa că nu a rămas decât o traducere a unui autor german de acum o sută de ani.

Tocmai spre anul 1800 francezul *Cuvier* se mai ocupă de această chestiune şi lan-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

seazâ teoria că cele mai multe probabilităţi sunt că Mongolii nu au fost înecaţi de potop. Spre susţinere aduce numeroase argumente serioase, cari nu au fost combătute decât în mod foarte slab de teologii creştini.

La 1883 geologul austriac Suess, foarte apreciat pe acele timpuri spune în una din lucrările sale *Das Antlitz der Erde* (faţa pământului) că cele mai multe probabilităţi sunt că potopul a avut loc în regiunea Tigru şi Eufrat.

Tot în acel timp un asiriolog englez Smith scrie *Le recit chaldéen dela genese.*

Urmează apoi şirul cercetătorilor contimporani.

* * *

Revin la subiect după această lungă paranteză necesară pentru a aminti cetitorului toate cele ce s'a vorbit despre potop şi a-l face astfel să înţeleagă mai lesne noua poveste a potopului, descrisă în preţiosul manuscris ce am găsit.

Credinţa mea este că această istorisire e probabilă, cu toate că trebue să mărtu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

risesc, că din cetirea manuscrisului sanscrit nu aş putea afirma în mod neîndoelnic că e vorba de marele potop, iar nu de un altul.

Cum, însă, nu se vorbeşte decât de un singur potop, cum spusei mai sus, cred că am pus mâna pe cel mai autorizat isvor în această materie.

Eu nu am nici un merit, toate laudele se cuvin prietenului meu, preotul budist Gothama Guti, care dintr'un înalt spirit de umanitate mi-a desvăluit marele secret.

Singurul lucru ce regret este că era legat cu limbă de moarte să nu spună nimănui fantastica întâmplare, prin care acel sul de pergamente scăpase focului.

Un blestem străbun apăsa secta budistă şi nimeni nu ar fi îndrăsnit să-l dispreţuiască.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. II

O CĂLĂTORIE CU VAPORUL

Călătoream cu vaporul dela Constantinopol la Marsilia.

Vaporul *Imperator Trajan* tăià liniştit apa Mediteranei, şi valurile făcute de helice se pierdeau în nesfârşit.

Pe bord erà linişte deplină în tot timpul zilei. Numai pe seară pe la orele şeapte, cântece şi râsete zgomotoase isbucneau dintr'un grup de studenţi, cari petreceau noaptea şi dormeau ziua.

Printre călătorii paşnici de pe vapor remarcasem 5 preoţi indieni, îmbrăcaţi în veşminte ce atingeau pământul şi cu capetele acoperite de turbane monumentale.

O barbă sălbatică năpădise feţele acelea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

arse de soare, şi înviorate de strălucirea unor ochi negrii ca întunericul.

Erau tăcuţi şi gânditori. Arareori îşi spuneau câte o vorbă. Cele mai adeseori se înţelegeau dintr'un gest, dintr'un surâs plin de înţelesuri.

„Mergem în Englitera, îmi spusese cel mai tânăr dintre ei, într'o zi după amiazi, când venit singur la locul obicinuit, dela pupa vaporului, îndrăsnisem să leg cu dânsul un capăt de vorbă.

— Veniţi de mult pe drum ? îl întrebasem.

— Sunt 10 zile încheiate de când am plecat din Indii, îmi spuse el înfigându-şi privirea acea pătrunzătoare în undele apei, ca şi când ar fi isbutit să vadă până în fundul mărei.

— Unde mergeţi ?

— La Marsilia şi apoi la Londra, la reşedinţa împărăţii din Indii.

O tăcere. Apoi îl întrebasem :

— Faceţi o călătorie de plăcere ?

Faţa i se întunecă. Privii cu ochii pe jumătate închişi podeaua şi în timp ce nările i se dilatau violent, glăsui şi el întrebător :

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— „De plăcere ?...“

Şi clătină din cap.

Convorbirea alunecase la diferite nimicuri de pe vapor, în timp ce aveam impresia că fiecare din noi ne studiam reciproc, cu gândurile absolut departe de cele ce ne pronunţau buzele.

Pe când îi vorbeam, mă distram examinându-l şi căutând a-mi dà seama dacă mă înşelasem în părerile, ce-mi făcusem asupra lui. Din unele puncte de vedere îl judecasem bine, din altele nu.

Mi-l închipuisem inteligent; şi erà.

Îl judecasem încrezut; şi descopeream că e de o modestie rară.

Cultura lui ? Credeam că este ceeace sunt acei orientali leneşi şi insuficienţi. Din vorbirea lui însă descopeream comori neînchipuite de cunoştinţe şi idei.

Mă înşelasem şi din alt punct de vedere. Îl crezusem simplu, prea simplu chiar, şi spunând tot ce simte şi tot ce crede, în tocmai ca un capil.

Dar vorba lui — care se legănà în mod plăcut printre două şiruri splendide de dinţi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

albi — mă făcù să văd că Indianul e un diplomat fin şi serios.

Impresia ce mi-o făceà erà atât de puternică, încât începuì să mă simt din ce în ce mai mic şi mai umil în faţa lui.

Şi lucru ciudat ! Convorbirea care începuse pe un ton mai mult batjocoritor din partea mea, se schimbă încetul cu încetul, pe măsură ce aprecierile se conturau ; şi după câteva momente, începui să-i vorbesc măsurat ca unui om de forţe intelectuale superioare mie.

Iar mai târziu când încălzit de vorbă şi de gânduri, îşi dădù frâu liber ideilor, mă simţii cu desăvârşire pitic în faţa simplului Indian. Abia îndrăsneam să mai pronunţ câte o vorbă temându-mă că voi fi luat în râs şi că va trebui să îndur zâmbetul acela straniu ce-i fluturà pe faţă.

Devenii cumpătat la vorbă şi la gesturi, ca în faţa unei comisiuni examinatoare de savanţi.

Şi dacă la începutul convorbirei noastre îndrăsnisem să-i vorbesc, în timp ce gândurile îmi erau aiurea, mai târziu regretai, temându-mă ca faptul să nu fi fost remarcat,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sau ca din nebăgare de seamă să nu fi spus lucruri de care să-şi râdă atot ştiutorul Gothama Guti.

Ceeace mă impresionà mai mult la acel om înalt, larg de spete şi frumos bărbăteşte erà modul original în care priveà noţiunile metafizice, acel dar personal de convingere în ce priveşte chestiunile vieţei şi morţei, pe cari noi abia îndrăznim să le atingem.

— „In *castele* noastre se fac studii serioase departe de lume, îmi spuneà el. Şi dacă eu vorbesc franţuzeşte, englezeşte şi limba indiană, apoi să nu credeţi că numai eu cunosc aceste limbi; cei mai bătrâni ştiu şi mai multe. Iar în ştiinţe şi în arte sunt pricepuţi cel puţin ca şi voi, Europenii".

Tăcù un moment şi apoi, urmă cu vorba răspicată şi cu tonul domolit:

— Cele mai adeseori, noi ne ferim de orice contact cu voi Europenii. De obiceiu sunteţi batjocoritori şi lipsiţi de caracter în relaţiunile voastre cu semenii.

Noi preoţii budişti — *Bhikchuşi* — vă considerăm chiar uşuratici şi de aceea, vă dispreţuim.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dumneavoastră sunteţi miraţi că vă vorbesc, zise el surâzând, dar nu ştiţi că sunt zile întregi de când vă examinez cu coada ochiului, şi vă cântăresc fiecare vorbă şi fiecare mişcare.

De când v'am văzut mi-aţi părut cunoscut, şi ore întregi am stat gânditor asupra acestui lucru. Nu poate să fie însă adevărat ; fiecare din noi locuim la câte un capăt al pământului ! Trebue să ne fi cunoscut însă în altă lume, în altă încarnaţie.

— Credeţi în metemsihoză ? îl întrerupsei eu.

— Cred cum cred şi mulţi dintre savanţii voştrii fără să fie budişti. Aceasta — de altminteri — e mândria noastră.

Religia noastră este ştiinţa savanţilor voştrii şi de aceea cu cât civilizaţia se va întinde în Europa, cu atât budismul va aveà mai mulţi aderenţi..."

Gothama se înroşise la faţă, ochii îi sclipeau în mod neobicinuit şi mâna lui făceà gestul patriarhului care binecuvintează.

In acest moment cunoşteam încă o parte a acelui suflet complex : *fanatismul*. Falnicul bhikchuş, îşi adorà religia.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

El urmă :

— Budismul spune că materia este veşnică şi că nu se pierde nici odată, ci nu mai se transformă. Acest mare principiu noi l-am stabilit acum două mii de ani pe când ilustrul vostru savant l'a descoperit numai de puţin timp.

Această materie printr'o simplă lege mecanică, dar fatală îşi combină diferitele ei elemente, diferitele ei calităţi şi formează toate materiile cari se găsesc pe suprafaţa pământului. Sufletul la fel suferă transformări şi urmează de aproape legea care face ca lumea să moară, ca apoi să renască din nou, sub influenţa unei legi mecanice fatale...

Tot vorbind se făcuse întuneric bine şi studenţii începuseră să cânte un imn de slavă vinului.

Şedeam cu privirea fixată pe o scară ce ducea la cabina căpitanului, când lumina electrică deschisă de undeva din fundul bastimentului, îmi descoperi misterul acelei mişcări curioase ce observasem în jurul scării.

Cei patru preoţi budişti, şedeau acolo

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

unul lângă altul, cu privirile încruntate şi cu urechia aţintită la cele ce vorbeam.

Acest tablou nu dură decât o secundă, căci ca la comandă feţele crispate în ascultare, luară un surâs forţat şi matahalele cafenii se puseră în mişcare, ca şi când nu ar fi făcut decât să-şi continue plimbarea.

Gothama Guti păli ; apoi se înclină adânc, zâmbind şi murmură ca să nu fie auzit decât de mine :

— Pe mâine !

Intră apoi în grupul celor patru, schimbă câteva vorbe cu ei şi apoi toţi se depărtară discutând din ce în ce mai însufleţit.

— S'ar zice că bătrânii îl dojenesc că a stat de vorbă cu mine mă gândii văzând scena aceia şi punând-o în legătură cu cele ce surprinsesem atunci când se făcuse de odată lumină.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. III

PREOTUL INDIAN GOTHAMA GUTI

In tot cursul serei, precum şi o bună parte din noapte, mă gândii la acest om şi la cele ce discutasem.

Abia aşteptam ora obicinuită când grupul de Indieni veneau pe pupă.

La orele 4 jumătate aşteptam deja de o jumătate de ceas.

Ora 5 ! Nimeni.

Ora 7 ! Cântece pe vapor.

Am fost cu atât mai surprins de această lipsă, cu cât ea se repetă atât a doua cât şi a treia zi.

Parcă intraseră în pământ câte şi cinci Indienii.

A patra zi, într'o Vineri, îmi aduc perfect de bine aminte — budiştii apărură cu zâmbetul pe buze şi cu privirile iscoditoare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Contrariu obiceiului veniră lângă mine şi în timp ce Gothama Guti îmi ură bună ziua, ceilalţi tovarăşi se înşirară pe marginea bordului şi începură să privească liniştiţi marea.

Gothama turburat, făcù un semn abia vizibil, arătând spre cel mai bătrân budist — Muni Saka, după cum aflai mai în urmă — şi apoi începù să-mi vorbească de odată despre religia budistă, fără ca eu să-l fi întrebat.

— Cred că ştiţi că cea mai veche religie în Indii este *vedismul*, care e o credinţă naturalistă, precedentă *brachmanismului*. Acesta nu e decât urmarea celei dintâi, şi poate fi rezumată ca: concretizare a credinţei despre imortalitatea sufletului prin transmigraţiune.

Dar, după cum vă spuneam (şi apăsă asupra acestor vorbe) cea mai sublimă şi mai justă credinţă pământească e budismul, iar *Nirvana* — veşnica viaţă viitoare — aşa cum o percepem noi, modul idealist în care noi o predicăm, nu este egalat de nici un neam din lume...“

La aceste vorbe cei patru Indieni ce se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

prefăceau că privesc marea, schimbară câte o vorbă şi apoi vădit mulţumiţi — ne făcură câte o temenea şi se depărtară fără zgomot, ca nişte umbre.

Atunci Gothama îmi spuse repede ca la o spovedanie :

— Bătrânii aceştia mă desgustă ! De altminteri ei fac ca restul lumei să ne hulească ! Nu ştiu să se adapteze vremurilor celor noi, şi voesc să se poarte ca acum două mii de ani.

Nu merge ! Şi bătrânul Mumi Saka nu înţelege asta !

Pentru simplul fapt că m'au surprins vorbind cu d-voastră acum câteva zile, m'au dojenit amarnic şi nu au voit să se încreadă vorbelor mele. De aceea trei zile dearândul au decis să facem numai rugăciuni.

Eri seară le-am accentuat că nu fac alt ceva decât să predic budismul ; şi de aceea s'au hotărît să iasă astăzi.

După cele ce ne-au auzit vorbind adineauri, îmi pare că sunt complect mulţumiţi şi nu au decât o singură nerăbdare : aceia de a vedeà dacă d-ta vei devenì budist.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acum sunt sigur că ne vor lăsà în pace".

Vorbirăm de multe în acea zi. Singurul lucru care mi se pare mai de seamă de spus este următoarea desluşire pe care Gothama mi-a mărturisit că ar voì să o aibă dela mine : modul în care Europenii concep dragostea, precum şi alte mici amănunte asupra vieţei noastre de casă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. IV

In fiecare zi la orele cinci, după amiazi mă întâlneam cu Gothama Guti şi şedeam de vorbă ceasuri întregi, nesupăraţi de nimeni (cei patru preoţi nevoind să turbure pe „propagandistul" budist).

Ne vorbiserăm câte toate şi din cunoaşterea perfectă a caracterelor unul altuia devenirăm buni prieteni.

Acea simplicitate naivă pe care Gothama o aveà în privinţa lucrurilor omeneşti erà deosebit de atrăgătoare şi savantul grav în tot ce e ştiinţă pământească, deveneà o jucărie nevinovată în mâinele mele, îndată ce discutam chestiuni de amănunt ale vieţei.

Ceasurile se scurgeau pe nesimţite şi plictiseala obicinuită a unei călătorii lungi pe mare — era un fenomen de care începusem să uit; cum uitasem şi de groaznica

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

furtună că ne făcuse să rătăcim două zile încheiate pe coastele Anatoliei.

* * *

Intr'o după amiază — chiar în ziua în care vaporul plecase din Smirna — Gothama Guti părea foarte turburat. De mai multe ori par'că voise să-mi spună ceva, şi în mod vădit schimbase firul vorbei.

— Dar ce e Gothama? Ce vrei să-mi spui? Il întrebai la un moment dat.

— Oh! Nimic!

— Nimic? Poţi să-mi juri pe Buda, că nu-mi ascunzi nimic? Il întrebai în glumă.

— Pentru un fleac?

— Dar dacă totuşi ţi-aş cere-o!

— Atunci n'aş face-o! zise el râzând.

— Gothama! Ce Dumnezeu? Spune-mi ce taină îmi ascunzi! Urmasem eu cu stăruinţele.

— E ceva grav! Imi spuse el.

— Şi?

— Şi trebue să-mi promiţi că vei şti să păstrezi secretul atât timp cât voi fi în Europa...

— E aşa de grav?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Desvăluirea faptului ar putea să ne aducă la amândoi moartea.

Incepusem să iau lucrul în serios şi o teamă ciudată mă cuprindea din ce în ce mai mult.

Dar Gothama continuă:

— Iţi desvălui ţie acest secret, pe care poţi să-l descoperi în urmă celor de o religie cu tine...

Este cel mai mare omagiu ce pot aduce prieteniei noastre şi cred că îl vei aprecia.

Să fii mândru că ai ştiut să mi-l răpeşti... Şi acum vino..."

Peste măsură de mirat, îl urmai în mod mecanic, fără să-mi dau bine socoteala de ceeace avea să se petreacă.

Ne strecurarăm printre mulţimea de musulmani ce priveau cum Smirna se pierde în zare, coborârăm câteva trepte şi intrarăm în sala cabinelor.

Gothama Guti nu mai spusese o vorbă. Ajuns în faţa cabinei No. 7, descue uşa şi-mi făcu semn să intru.

Ca hipnotizat, fără să zic o vorbă, păşii înăuntru şi surprins începui să examinez cabina prefăcută într'un cuib căptuşit cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

covoare ciudate din Indii şi îmbibat de un puternic parfum oriental.

Intr'un colţ o mică statuetă, reprezentând o femee stând turceşte. Era un zeu. Intr'un colţ patru iatagane ascuţite încrucişate. Pe perete, agăţat, un monstru cu o gură enormă. Gothame mi-a explicat ce este, dar am uitat.

Eram aşa de turburat, că începusem să mă căesc de întorsătura pe care putea să o ia lucrurile, şi nu mă mai gândeam la altceva, decât să studiez cu atenţiune tot ce mă înconjoară şi tot ce-mi poate nărui.

De altminteri glasul strident al unui Indian, care se auzea vorbind în cabina de alături, nu făcea decât să-mi mărească nelinişţea.

Gothama începu să-mi vorbească în şoaptă :

— „Când am plecat din Indii tocmai citeam un celebru manuscris sanscrit intitulat *Apocalipsul* şi pe care numai preoţii ajunşi la vârsta de 30 de ani îl pot citi.

Este una dintre cele mai preţioase comori ce le are secta budistă.

Este unic pe lume şi numai secretul păs-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

trat în jurul lui ne-a dat putinţa să-l păstrăm la adăpost de lăcomia Europenilor ce ne vizitează.

Acest manuscris făcut din pergamente este vechiu de peste zece mii de ani şi după toate informaţiile noastre este singurul volum, care a rămas de pe urma cunoscutei biblioteci din Alexandria, este deci cel mai vechiu de pe lume.

Cum a fost găsit de un sclav budist şi prin ce mijloace a ajuns în posesiunea sectei noastre din Indii, sunt lucruri pe care nu pot să ţi le spun, de oarece ar însemna să desvăluesc misterele noastre cele mai adânci. Fără să vreau aş fi forţat să arăt mijloacele noastre de legătură cu lumea şi diferitele percepte secrete ce avem.

Principalul este că aveam în mână pergamentele, în preziua plecărei şi mă entuziasmam citind acele semne, făcute acum câteva zeci de secole.

Eram atât de pasionat de comorile ce găseam în ele, că călcând porunca dată de marele patriarch, am strâns cu atenţie lividele pagini şi le-am luat cu mine, voind să le citesc pe drum".

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Zicând acestea, Gothama scoase dintr'un scrin un sul de piei murdare şi mi le puse în faţă, zicând:

— „Iată-le!“

* * *

O bucurie nemărginită mă înfioră! Era cu atât mai puternică, cu cât venea după o stare sufletească cu totul contrară.

Nu ştiam cum să-mi arăt în mod mai viu recunoştinţa, în timp ce mâinile tremurânde de emoţie răsfoiau delicat pergamentele, bătrâne de mii de ani.

Acest contact cu o lume care a existat mult înaintea noastră m-a impresionat în totdeauna în mod deosebit şi par'că de fiecare dată mi s'a părut că-mi descopăr legături ascunse cu trecutul.

O lume care a trăit ca şi noi! Care a avut isvoare nesecate de sentimente şi energii, cari s'au topit în infinit. O lume care s'a sbătut şi şi-a aranjat existenţa cu sudoarea frunţei, pentru ca să dispară odată cu trecerea anilor!

Mi s'a părut întotdeauna sfâşietor de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dureroasă această fatală tragedie a morţei diferitelor lumi şi mai ales a uitării desăvârşite, ce se lasă asupra lor!

Uităm prea lesne! Rari sunt aceia cari mai onorează cu un singur gând memoria unora din cei ce au fost mari şi celebri în timpul lor.

Pierduţi în timp, pierduţi în infinit!

Ce soartă stupidă aşteaptă memoria tuturor celor cari au trăit pe pământ!

O soartă egală aşteaptă pe fie-cine: fie că a muncit sau a stat ca un trândav, fie că a aspirat la un ideal sau s'a mulţumit cu ce a găsit la îndemână, fie că a fost inteligent sau insuficient.

Unde sunt? In ce s'au transformat? Ce urme au lăsat?

Forţele şi energiile au impresionat întotdeauna atât pe nebuni cât şi pe cei cuminţi, şi au făcut pe trecători să se oprească pe coasta mărei furioase ce zdrobeşte zăgazurile, sau să privească pe bulevardele oraşelor, cum un luptător de circ ridică greutăţi de câte 100 de kilograme.

De ce oare atunci nu m'aş interesa şi de aceste forţe şi energii extraordinare, care

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se desfăsoară în spaţiu şi pe cari mintea omenească abia le poate concepe?

* * *

Cititorul îşi explică, deci, starea mea sufletească şi pasiunea ce am pus pentru ca să aflu cât mai iute misterul ce cuprindeau pergamentele roase de timp.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. V

Lungi după amieze şi nopţi întregi, am stat cot la cot cu Gothama Guti, descifrând sanscritele străvechi şi căutând să storc de toate înţelesurile fiecare vorbă, fiecare frază.

Iar când eşeam pe punte, cu ochii obosiţi şi mintea apăsată de evocarea unor vremuri atât de depărtate, mi se părea că visez, îmi părea că tot ce văd şi tot ce aud, nu e decât un vis pe care o minte bolnavă îl ţese...

Nimeni nu ştia secretul cel mare, iar cei patru *blikchuşi* nu ne turburau splendida noastră isolare, cu gândul la pretinsa propovăduire budistă.

* * *

Erau douăzeci şi patru de pergamente scrise în limba sanscrită, având pe alocurea desenuri fin lucrate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Gothama Guti îmi explica totul în mod desluşit şi pe alături îmi dedea şi informaţii pe cari numai un preot budist le poate şti şi cari era în legătură cu cele ce citeam.

In capul manuscrisului era titlul *Apocalipsul*, apoi urmau vorbele: *„scris de atot stăpânitorul dumnezeitei Asirii Isimi-Dagan, în capitala Calaat-Sherghat la anul 15.000 dela facerea lumei"*.

Găsesc aici momentul să spun că interesându-mă în urmă în mod amănunţit am aflat că istoria cunoaşte într'adevăr un suveran asirian numit Ismi-Dagan, care a domnit pela 1900 înainte de Christos, în prima capitală asiriană, numită El-Assur.

Inutil să spun că pe acea vreme civilizaţia era destul de înaintată şi în plină desvoltare.

Este deci foarte probabil ca manuscrisul de care este vorba aici, să fi fost scris chiar de acest suveran, despre care există oarecare isvoare de informaţii, în cele găsite de arheologii cari au răscolit pământul vechei Asirii. (Actuala Mesopotamie şi Armenie).

* * *

Tot pe prima pagină era un soi de în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

chinare cuvioasă „*marelui zeu Aşsur*“, spre mulţumirea căruia s'a jertfit pe altar cu ocazia scrierei, „*o capră, un bou şi bunul Caldeian Be-Kaspar*“.

* * *

Pe faţa a doua a manuscrisului începe splendida scriere, pe care mă voi încerca să o redau în modul cel mai limpede posibil, păstrând pe cât îmi aduc aminte forma ei originală.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

PARTEA I

IN ŢARA FĂRĂ COPII.

CAP. I

In Calaat-Sherghat.
Palatul împăratului Isimi-Dagan.

A fost odată o ţară întinsă şi mândră, din care nu a mai rămas de cât, un petic de pământ. Restul a fost înghiţit de pământ şi de apele pământului.

Nu e departe timpul când piciorul omenesc putea să păşească pe mătasea ţinuturilor ţărei Cingaleilor, de oare-ce chiar unul din strămoşii mei trăià pe timpul când ţara aceasta erà în deplină înflorire.

Povestea nenorocitei insule, care acum se numeşte Ceylan, s'a transmis din tată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în fiu, cum s'a păstrat şi rugăciunile puternicului zeu Assur.

Bunul meu părinte, văzând însă, avântul ştiinţelor noastre şi obiceiurile schimbate cu vremea, s'a temut de viitorul stăpânirei asiriene şi de aceia, când erà pe patul de moarte m'a silit să jur că voi aduce la cunoştinţa norodului pacostea ce s'a abătut asupra Cingaleei pentru ca ast-fel să ştie să se ferească de o bejanie asemănătoare.

Se zice că străbunul meu, stăpânitorul Adal-Dagan, şedeà într'o seară plină de întuneric pe plaja mărei, în portul *Senkerech* şi privea cu nelinişte cum valurile se svârcoleau în mod ciudat, năpustindu-se în aer şi cum peştii însăşi făceau salturi de zeci de metrii în sus, ca şi când ar fi fost asvârliţi de o forţă uriaşe.

Din spre soare răsare veneau tunete îngrozitoare, iar cerul mohorât erà brăzdat de mii de fulgere, cari se urmau unul după altul, sau trăsneau mai multe de o dată, laolaltă.

Se părea că o ploaie torenţială se revărsa în depărtarea ascunsă...

Şi cutremurul neîncetat de pământ care

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în Senkerech dărâmase colibele rău clădite, trebue să fi fost de o putere înspăimântătoare pe nenorocitul ţinut, asupra căruia se pare că de 8 zile se revărsase toate bejaniile iadului.

Tot ce aveà Asiria mai de frunte venise pe ţărmul mărei şi privea îngrozit la acea oribilă descărcare o forţelor naturei.

Copii plângeau iar multe femei leşinau de teama întunericului ce ne cuprinsese ţara, şi care abia lăsa să se deosibească ziua de noapte.

Dar acolo în Cingaleea cât de negru trebue să fi fost întunericul ?

Apa mărei se umflase, iar valurile cari clocoteau ca apa fiartă, zvârliau pe ţărm — din când în când—lemne de construcţii, obiecte lucrate, bârne de case şi câte toate.

S'ar fi zis că un oraş întreg fusese înecat şi că apa târà după sine tot ce puteà luà din şubreda construcţie omenească.

Din când în când se vedeà plutind cadavrul unui animal sălbatic...

Şi inimile încordate de emoţie plângeau pe nenorociţii înecaţi de blestemăţia ce se năpustise asupra lor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Spre mirarea generală însă nici un corp omenesc nu fusese încă asvârlit pe ţărmul prefăcut într'un muzău ciudat de epave.

Se încinsese vorbă plină de inimă, şi fiecare îşi dădeà părerea asupra celor ce se petrecea asupra ţinutului Cingaleei, unde se pare că se revărsase potopul.

Cum pe acea vreme Asiria erà o ţară cu totul nouă, abia formată de câţiva zeci de ani, foarte rari erau acei cari puteau spune lucruri lămurite despre ţinuturile înconjurătoare.

Un singur om — un marinar bătrân cu barba albă — rătăcise cu barca pe când erà copil pe tărâmul acelei ţări, tot urmând cu pescuitul, în frumoasa ţară a Indiilor.

Dealungul acelor coaste bogate şi pline de minunăţii, nu găsise nici urmă de om, ci numai animale sălbatice, ce-l priveau domol, fără frică, ca pe un prieten.

Mare fu mirarea bunului Sipar, — acesta îi era numele—când luat de vânt din colţul de miazăzi a Indiilor, ajunse după o oră de luptă cu marea, pe tărâmurile altui pământ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. II

Acolo era o mulţime de oameni minunaţi, cu feţele albe ca laptele şi acoperiţi de veştminte curioase cari se lipeau de corp.

Rari erau cei ce purtau barbă, căci cea mai mare parte din ei o făceau să dispară îndată ce creştea, cu ajutorul unor cuţite subţiri ca petala de roză; iar bogatele plete ale bărbaţilor noştrii, acolo nu se pomeneau căci erau tăiate scurt din dreptul urechilor.

Şi toţi indivizii aceia răspândeau un parfum plăcut, adormitor...

Femeile erau îmbrăcate ca bărbaţii noştrii, cu veştminte largi, făcute din o bucată de ţesătură multicoloră, care în mers sau bătute de vânt, lasă să apară forma unor picioare subţiri şi delicate.

Bărbaţii se acopereau cu haine cari se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lipeau de corp, desemnând în mod neruşinat toate formele naturale.

Dar toţi mărunţei! Abia dacă cel mai înalt Cingaleu ajungea la umărul bătrânului Sipar.

Marinarul mai povestea cum a fost înconjurat de locuitorii băştinaşi şi examinat cu luare aminte ca o fiară curioasă.

Apoi muzici făcute din zeci de instrumente ciudate au început să cânte, iar toţi oamenii aceia au făcut un cerc mare împrejurul lui şi ţipând, strigând, îmbrăţişinduse, s'au învârtit împrejur în sărituri bizare.

Dar după cât se pare, Sipar nu a suferit nici un rău; din contră i s'a dat mâncăruri ne mai văzute, băuturi ce încreţeau limba şi turburau capul, iar bărbaţii binevoitori i-au luat îmbrăcămintea personală făcută din piei şi l-au îmbrăcat în hainele cingalee, cari se lipeau de corp.

Ruşinea bietului marinar însă ajunsese la culme în momentul în care a fost silit să pună în cap un fel de burlan negru, strălucitor, înalt de două şchioape şi în care ar fi avut loc trei capete ca al lui.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— „Ceeace m'a minunat mult — zicea Sipar — a fost locuinţele acelea înalte cât 20-30 de oameni şi clădite din materii ne mai văzute, precum şi lucrurile acelea făcute în toate culorile şi în toate formele, cari şedeau pe podelele şi pe pereţii caselor.

Sub cerul liber oamenii se plimbau în trăsuri luxoase şi iuţi, şi nimeni nu-şi arătà soarelui mâinile, decât îmbrăcate cu un soi de veşmânt de piele, cari le desemnà perfect formele."

Ceeace mai mirase pe Sipar fusese însă micul număr de oameni ce trăiau pe acel pământ. La început, în primele zile, când atâta lume îl înconjurase şi jucase împrejurul său, crezuse că în Cingaleea poporul e des ca nisipul mărei, dar se înşelase! Cu cât timpul trecea şi cu cât înaintà mai mult în spre mijlocul ţărei, cu atât locuitorii deveneau mai rari şi pustietatea mai spăimântătoare.

In primele zile tot poporul curios venise să-l vadă şi de aceea i se păruse că ţara are mulţi locuitori.

Mai târziu văzuse că în case mari şi bogate, în cari trăiseră câte douăzeci sau

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

treizeci de persoane, se găseà numai câte un singur om, sau nu erà nimeni.

La distanţă de o zi de marş de ţărm, pustiul erà complect, iar casele bătrâne şi pline de bogăţii erau lăsate pradă întâmplărei. Rămăşiţele de locuitori işi luau ce puteau cu ei şi se scurgeau spre centrele mai populate, unde veselia erà mai mare şi petrecerile fără sfârşit.

— Stând printre aceşti oameni, plini de viaţă, ziceà bătrânul marinar, am învăţat încetul cu încetul limba lor, — mai ales că fusesem mult ajutat de un iscusit astrolog— aşà că după o şedere de câteva săptămâni, începusem să pricep bine ce mi se spuneà.

Nenorocit cum eram, că mă pierdusem pe un pământ străin, voiam să aflu precis unde mă găsesc pentru ca să pot să mă întorc din nou în Asiria.

Aflai ast-fel că Cingaleea este o ţară uriaş de mare şi că un om care ar vrea să o străbată pe picioare, ar muri înainte de a putea să ajungă la capătul celălalt.

Zadarnic, mi se spunea, m-aş încercà să pornesc în călătorie, căci îngrozit de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pustietatea întâlnită, m-aşi întoarce îndărăt spre locul de unde am plecat.

Şi totuşi se pare că pe tot întinsul Cingaleei se întinseseră vrednice aşezăminte, cari însa acum din lipsă de oameni fuseseră părăsite cu desăvârşire.

Toată Cingaleeia fusese un imens furnicar, iar acum din toate acele milioane de oameni, abià dacă mai erau câte-va sute.

Erà păcat de o aşea ţară, păcat că se pierdeau toate acele bogăţii şi maşinării ciudate, cari se mişcau singure, sau mişcau alte unelte la rândul lor.

Acolo munca erà uşoară, iar necazurile rare... De aceia toţi mulţumiţi că soarta ce aveau pe loc, nu mai căutau să călătorească aiurea; ca urmare mijloacele de umblet mai ales pe apă erau foarte reduse".

Sipar dedea ore-cari desluşiri despre măreţul palat, care-i fusese dăruit împreună cu toate nestimatele d'înăuntru, apoi desgustat, povestea viaţa intimă a Cingaleilor, care se pare că ajunseseră la un desfrâu şi o imoralitate cum mintea omenească nici nu poate concepe.

Femeile nu mai cunoşteau ce e ruşinea, iar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bărbaţii îşi pierduseră cu desăvârşire capul.

Cea-ce se petrecea în Cingaleia nu poate fi scris ; iar un om neîntinat, de cele rele, nici nu-şi poate închipui oribila imoralitate, ce domnea în acea ţară.

După ce spuse că în tot timpul şederei sale în curioasa ţară — nu întâlnise nici o famliie şi nici un copil—bătrânu marinar continuă :

— „Amărât şi cu un dor înfocat de cei ce-i lăsasem în ţară, m'am hotărît într'o zi să pornesc la întâmplare îndărăt.

După o noapte în care fusesem şi mai desgustat de destrăbălarea celor văzute — am rătăcit sălbatic pe coasta mării şi găsind o barcă părăsită am încărcat-o cu de ale mâncărei — (luate din o casă pustie de oameni, dar plină de bogăţii) şi înbarcându-mă am plecat spre partea din care îmi aminteam că fusesem înpins de mare spre Cingaleia.

Am vâslit într'una timp de două zile şi două nopţi şi nu o singură dată m'am crezut pierdut... In sfârşit într'un zori de zi am simţit un miros de brad care erà adus de vânt şi numai decât după aceia am zărit pământul...

Eram salvat..."

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. III

Bătrânul Sipar urmă cu povestirea isprăvilor sale, în timp ce întunericul devenea mai înfiorător, iar tunetele şi fulgerele—amestec sinistru de lumină şi sunet—se urmau din ce în ce mai puternice.

De-odată printre mulţimea de lemnării şi resturi aduse de apa umflată a mărei, se zării o barcă care plutea singură, fără conductor...

— O barcă!! O barcă! începù să strige mulţimea de pe ţărm.

— O barcă adusă de apă!

— E goală!

— Ba nu e'ndesată cu oameni!

— Părere! Nu-i nimeni în barcă.

— S'apropie!

— Imi pare că este ceva în fundul leotcei, strigă fiul atot puternicului Adal-Dagan,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

urcat în vârful unei prăjini lungi, ţinute de patru sclavi.

Toate vorbele încetară şi toţi ochii se aţintiră spre locul de unde venea glasul.

— Imi pare că văd un corp omenesc culcat înăuntru, desluşi el.

— „Patru sclavi să se arunce în apă şi să aducă barca mai iute", porunci tunător Adal-Dagan, în prada nerăbdărei.

Câţi-va oameni se aruncară în apă şi înotând voiniceşte se îndreptară spre barcă.

Cu toate că depărtarea erà destul de mare, iar zgomotul tunetelor şi cutremurilor asurzitor, glasuri de pe coastă se auziră strigând:

— „Hei! Ce e?"

— „Să spuneţi ce este înăutru!"

Un sclav atinse cu mâna barca. Emoţia celor ce priveau erà la culme.

Sclavul începe să facă semne cu mâinile, ca şi când ar fi voit să spună că în barcă e ceva. Semnele sale nu prea se înţelegeau, însă, bine, din cauza întunericului ce domneà.

Intr'o clipă barca fu adusă la ţărm şi ochii nerăbdătorii văzură înăuntru întins, în nesimţire, corpul unui bărbat tânăr, cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

faţa albă ca laptele şi lipsită de podoaba barbei. (Din această cauză, fusese luat la început drept femee).

Mirare amestecată cu bucurie! Cea-ce contribuiă însă la uimirea generală, erà însă modul ciudat în care erà îmbrăcat corpul străinului din barcă.

Pe plaja mărei lumea se îngrămădeà să vadă noua epavă adusă de mare şi nimeni nu puteà să spună ce fel de om erà cel găsit. Câţi-va însă din cei ce ascultaseră spusele marinarului Sipar, recunoscură par'că, în înfăţişarea străinului, descrierea făcută despre oamenii din Cingaleia.

— E un Cingaleu, strigă un om cu curaj.

— Se cunoaşte după faţa lipsită de barbă! spuse altul.

— Şi după haine! Căci bătrânul Sipar aşea îi descrie pe Cingalei!

— Se poate.

— Posibil!

Se auziră mai multe glasuri.

— Să vie bătrânul Sipar!

— Să vie!

— Bătrânul Sipar!

— Bătrânul Sipar!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Exclamară din toate părţile curioşii.

Mai mult adus pe sus de mulţime, bătrânul Sipar ajunse la barca cu pricina şi — în atenţia generală — grăi mişcat:

— „E Cingaleu sărmanul! E un băiat tânăr din Cingaleia!".

Şi mâinile lui uscate de vânt şi de furtuni, mângâiară părinteşte faţa acea palidă şi lipsită de viaţă.

— Atunci e om! E om ca toţi oamenii? întrebă Adal-Dagan.

— De sigur stăpâne, fu răspunsul.

— Trăeşte? întrebă tânărul Dagan, care priveà cu atenţie cum marinarul îşi pusese capul îndreptul inimei naufragiatului, şi ascultase cu încordare.

— Da... Da. Se pare că o slabă urmă de viaţă mai dăinueşte încă!".

Tunetele şi fulgerele par'că se mai domoliseră şi întunericul care domnise până atunci se mai risipise.

S'ar fi zis că năpasta, care se revărsase spre soare răsare, erà pe sfârşite.

Mulţimea care se înghesuise în jurul bărcei, fusese risipită de sclavii a tot stăpânitorului, şi nu mai rămăsese decât curtea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

prea puternică şi bătrânul marinar Sipar, care în mod maestru, se căzneà să aducă la viaţă pe nefericitul Cingaleu.

Pentru deşteptarea lui, care aveà negreşit să aducă lumină în privinţa celor petrecute cu ocazia acestui groaznic prăpăd se dăduse poruncă ca preoţii să înalţe rugi către zeul Assur, iar cea mai frumoasă pereche de boi, să-i fie aduşi jertfă.

Fumul jertfei începuse să se înalţe spre ceruri, când, Sipar văzu o mişcare curioasă pe faţa acelui om — înmuiat de apă până la oase şi aproape înnecat de licioarea ce băuse.

Atunci începu să-l bată puternic cu palmele pe faţă şi să-i sufle aer în gura încleştată.

O sclavă aduse o băutură fierbinte, îndoită cu zeamă de fructe, pe care Sipar o turnă în gura Cingaleului.

Acesta se scutură şi deschise ochii.

Zeci de ochii îl priveau nemişcaţi şi nimeni afară de bătrânul Sipar nu înţelese acele câte-va vorbe, pe care le murmură în neştire bolnavul.

Cingaleul închisese ochii din nou; dar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?idrr1901-1932

nenumăratele mişcări pe cari le făcea din tot corpul, dovedeau că în curând avea să se deştepte pe de-a întregul.

* * *

Cititorul să mă ierte că întrerup puţin povestirea, dar găsesc aici locul unei desuşiri.

Dupe cum am arătat, în fruntea manuscrisului se spunea că printre alte sacrificii, s'a jertfit zeului Assur şi *„bunul caldeian Be-Kaspai"*.

Este de mirare cum un popor care aveà să ajungă la o treaptă atât de înaltă de civilizaţie, începuse prin a sacrificà fiinţe omeneşti supremului Dumnezeu.

Totuşi lucrul se adevereşte pe de-a întregul, căci asiriologii cari au răscolit vechea Ninivă au găsit urme despre diferitele sacrificii cari se făceau zeilor. Adică: oi, capre boi, berbeci şi oameni. Acest ultim sacrificiu se făcea însă mai mult în Caldeia.

Toate probabilităţile sunt însă că sacrificiul omenesc nu erà cu de-a sila; ci fanatismul religios erà pe acea vreme atât

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de mare, încât se găseau oameni cari de bună voe se ofereau pentru jertfă.

Se ofereau mai cu seamă aceia cari îşi simţeau conştiinţa încărcată cu păcate, pentru iertarea cărora se ofereau jertfă atot puternicului.

Acesta trebue să fi fost şi cazul „bunului caldeian Be-Kaspai".

Cât priveşte ţara Cingaleia despre care se vorbeşte, se pare că va fi fost o imensă insulă, care s'ar fi întins de la actuala insulă Ceylan din oceanul Indian, şi până dincolo de Australia, care ar fi fost cuprinsă în ea.

Chiar fără cunoştinţe prea întinse, oricui i-ar da de gândit simpla vedere a acelor nenumărate archipelaguri, acele insule răsleţe, stropite pe întinsul Oceanului Indian şi Pacific.

S'ar zice că odată toate acele insule au fost legate împreună, şi aŭ format o singură masă de pământ; care însă cu timpul, prin cutremure sau alte deslănţuiri ale forţelor naturei, s'au despreunat şi au rămas ca nişte mici insule în ocean.

Noi i-am găsi o explicare chiar în cuprinsul preţiosului manuscris asirian...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

De alt-minteri depărtarea între Ceylanul de astăzi, (Cingaleia cea veche) şi Asiria, nu este prea mare, pentru ca să pară imposibil de străbătut cu barca; iar prezenţa unui curent care merge dealungul Indiilor spre Mesopotamia, ne-ar explică cum o barcă pornită din Cingaleia a ajuns mânată de curent pe ţărmul Asiriei, în portul Sengherek.

Mai este o chestiune, care nu merită însă prea multe desluşiri părându-mi foarte naturală.

Povestirea pe care marinarul Sipar o face despre Cingaleia este asemănătoare cu descrierea unui oraş din zilele noastre.

Intr'adevăr manuscrisul sanscrit vorbeşte de oameni, cari îşi rădeau mustaţa şi barba, iar părul şi-l tundeau „din dreptul urechilor".

Se spune apoi că oamenii se îmbrăcau în haine ce se lipeau de corp, desemnând în mod neruşinat toate formele naturale".

S'ar zice că pe acea vreme în Cingaleia, oamenii se îmbrăcau cum se îmbracă bărbaţii de astă-zi. Pe câtă vreme în Asiria, care se pare că la epoca corespunzătoare,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

erà mult mai înapoiată în cultură, acolo oamenii se îmbrăcau într'un fel de rochii largi, împodobite cu broderii şi metale. Ast-fel ne arată diferitele sculpturi găsite pe pământul Asiriei.

Apoi toată acea descriere a muzicilor, a „trăsurilor ce mergeau singure", a fabricelor şi caselor luxoase, totul ne face să credem că Cingaleia ajunsese la un grad de civilizaţie cel puţin egal cu civilizaţia noastră, dacă nu superior.

Lucrul nu e de mirare, de oare-ce cu cât cercetările ajung mai adânc în inima timpului, cu atât se descoperă că civilizaţia erà mai înaintată ca astăzi, că ştiinţele şi artele erau ajunse la o desvoltare neînchipuită.

Şi cum ţinem să ne pretindem foarte civilizaţi, atunci trebue să admitem teoria care zice că civilizaţia omenirei se desvoltă până la uu punct, iar apoi decade, pentru ca să se desvolte din nou şi să ajungă la punctul de la care decăzuse. Cercul viţios cu alte cuvinte.

S'ar putea admite şi teoria exprimată în mod grafic printr'o spirală.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dacă deci găsim o asemănare deosebită între Cingaleia şi lumea de astăzi din punct de vedere al civilizaţiei înaintate, apoi mai găsim o oare-care asemănare şi din punct de vedere al immoralităţei.

O destrăbălare desgustătoare, care murdăreşte idealul, dispreţueşte ori-ce sentiment, neagă ori-ce lucru sfânt pe lume. Aceasta erà înaintata stare de immoralitate a Cingalei. Din acest punct de vedere deci —se pare—că lumea actuală erà depăşită.

In mod sincer însă, trebue să mărturisim, că pe calea pe care a apucat-o, lumea de astă-zi merge spre aceiaşi imoralitate.

Ce trebue să fi fost atunci desfrâul, dacă căsătoria nu mai erà cu putinţă?

Iată o singură întrebare, care va pune în mişcare spiritele cele mai fanteziste fără să poată totuşi să ajungă la inchipuirea realităţei.

* * *

După această lungă paranteză revin la textul manuscrisului sanscrit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. IV

Cingaleul se deşteptase şi după o băutură întăritoare începuse să vorbească în şoapte cu bunul Sipar. Ast-fel acesta aflase că îl chiamă *Sargon* şi că e de fel din marele oraş Kandi din Cingaleia.

Urmă apoi cu glasul stins şi cu ochii strălucitori din pricina fierbinţelei în timp ce un surâs ciudat îi lumina faţa îndreptată cu priviri blânde spre grupul de femei ce şedeau la o parte:

— „Bătrâne, îţi mulţumesc, că te-ai înduplecat şi m-ai făcut să mai revăd odată lumina şi să admir chipul dumnezeesc al acestor femei... Zadarnic însă!... Simt cum slăbiciunea mă cuprinde şi cum mă înconjură umbrele morţei...

Voi muri... Frigul mi-a pătruns până în cele mai adânci măruntae ale corpului.... Fierbinţeala mă înăbuşe, mă face să-mi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pierd minţile şi halucinaţiile mă înspăimântă !...

Aşi vrea să nu mă mai chinuesc şi să-mi dau cât mai repede obştescul sfârşit... Insă păcatul părinţilor mei mă apasă şi nu lasă ca sufletul meu să-şi ia sborul...

Ascultă-mă deci, bunule bătrân şi înfioară-te de câte vei află.

Cele ce mi s'au întâmplat mie ţi-le voi povesti tocmai la urmă, căci vreau să-ţi spun mai întâi grozavul păcat".

Sargon povestì atunci emoţionat şi repede ca la spovedanie cele ce urmează.

De pe vremea când Sipar trăise în Cingaleia, observase că populaţia se rărea văzând cu ochii şi că desfrâul se întindea în proporţii neînchipuite...

Erà atât de mare viţiul, încât nimeni nu se mai căsătorise de cât-va timp. Fie-care voia să se dedea în libertate beţiei năravurilor şi viţiilor nou inventate...

In tot cuprinsul ţărei nu se mai găseà nici o pereche de căsătoriţi, iar cei cari ar fi avut intenţia să o facă, trebuia să renunţe în faţa batjocorilor ce li se aruncau...

De altminteri nici n'ar fi putut să se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lege în regulă, de oare-ce n'avea cine îi binecuvântà căci casta preoţilor erà pierdutà!... Ea însăşi!

Nimeni nu mai slujea pe altarele zeilor... Mai mult! Chiar lăcaşurile cultului fuseseră adeseori prefăcute în grajduri, drept batjocură.

Cingaleia era astfel ţara lipsită de familii, lipsită de copii. Intr'adevăr femeile nu mai voiau naşte, ci preferau să-şi petreacă zilele în orgii nesfârşite.

O ţară de oameni maturi şi bătrâni! O ţară în care nu se mai vedeau copilaşii vioi şi plini de veselie ce desfată!

O ţară întreagă unde nu se auzeau râsetele cristaline ale copiilor ce se joacă, nici plânsetele nevinovate ale pruncilor din leagăn.

O ţară lipsită de copii! Lipsită de veselie şi cântec, ca o casă îndoliată de moarte!

Cine se gândea însă la acestea? Fiecare se gândea să petreacă şi să uite că viaţa e scurtă.

Băutură şi desfrâu! O continuă beţie a spiritului şi a simţurilor, aceasta erà viaţa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

puţinilor oameni, cari mai rămăseseră în Cingaleia.

Mulţi mureau de boală, alţii de bătrâneţe şi în schimb nici un prunc nu se năştea.

Ast-fel lumea se rărea pe fie-care zi...

Femeile se lăsau îmbrăţişate de ori-ce bărbat, cum se lasă floarea câmpului sărutată de ori-ce trecător.

O desgustătoare privelişte a femei ce-şi risipeşte îmbrăţişările la toţi bărbaţii, cum înnotătorul în apă nepăsător atinge ori-ce val!

Nici o fiinţă nu poate fi mai pierdută ca aceia care fără discernământ, tremură azi în braţele îndrăgostitului de o clipă, ca mâine, în mod înşelător, să reînceapă să joace aceiaşi comedie în braţele altuia, pe care vântul i l'a adus bine-voitor în cale.

O nenorocita femee pierdută, care nu-şi da socoteala de desgustătorul noroiu în care a căzut!

Ce poate fi mai searbăd pe lume ca viaţa omului lipsit de o ţintă luminoasă!

Ast-fel erau oamenii din ţara Cingalee!

Pierduţi cu toţii! Pierduţi în vârtejul nebuniilor atrăgătoare, cari ameţesc şi fac pe om să-şi uite de prăpastia în care a căzut.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Pierduţi în viţiu, desfrânaţi, batjocoritori de cele sfinte, dispreţuitori de menirea dumnezeiască a naşterei!

Ast-fel erau oamenii din ţara Cingalee!

Ţară lipsită de copii, lipsită de ideal şi farmec! Lipsită de puterea regeneratoare!

Ţară menită peirei din lipsă de oameni! Aceasta era ţara numită Cingalee.

* * *

La câţi-va ani, în urma plecărei tânărului, Sipar din Cingaleia, în marele oraş Kandi nu mai rămăsese din toată mulţimea nenumărată a locuitorilor decât doi bărbaţi Driam, şi Nearc, tatăl lui Sargon şi o singură femee, numită Statira.

Zilnic muriseră zeci de locuitori şi nici un prunc nu se născuse pe lume.

In ultimul timp vechea cetate fusese tot ce se poate închipui mai oribil în pierzanie şi desfrâu. S'ar fi zis că într'adevăr vine sfârşitul lumei şi că necredincioşii petrec ca să nu aibă deşarte păreri de rău...

La un moment dat rămăseseră numai câţi-va inşi...

Iar într'o dimineaţă, după o noapte pier-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dută, la locul cuvenit din oraş nu mai veniră la întâlnire de cât trei : Driam, Nearc şi Statira.

Văzându-se singuri, rămaseră întâi minunaţi nevenindu-le par'că să creadă că sfârşitul venise atât de curând.

Apoi fie-care porni în câte o parte să-şi caute tovarăşii.

Seara când se întâlniră, unul spuse că a găsit pe amândoi prietenii morţi în paturile în cari se culcaseră.

Altul, ca cel mai vesel amic plutea înecat pe râul Mahiaveli-Ganga.

Iar Statira spuse că cele două prietene ce avea erau moarte în braţele celor mai tineri dintre amicii comuni...

Se priviră trist un moment, iar apoi ca şi când ar fi voit să-şi răsbune pe clipa de mustrare avută, începură să cânte, să bea, să joace şi să caute petrecerea cu tot dinadinsul...

Statira era înaltă şi subţire, mlădiată ca ramura şi cu capul de o proporţie perfectă în linii.

Ochii negri şi păr ca abanosul.

Un farmec delicat se destrăma din fiinţa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ei şi îi încorona în mod maestru calităţile corpului.

Dintre cei doi bărbaţi cel mai chipeş erà isteţul Driam, către care, de alt-fel, se îndreptase în tot cursul nopţei aceleia toate atenţiile şi mângâerile Statirei.

Nearc observa că, ce e drept, desfrânata femee îşi împărţea îmbrăţişările în mod egal, dar Driam avea norocul celor mai pasionate încolăciri ale braţelor goale.

Inainte, când femeile erau numeroase şi petrecerile în toi, nu ar fi zis nimic; şi-ar fi îndreptat privirea în partea cealaltă şi ar fi început să ţeasă cea mai scurtă idilă cu cea mai apropiată femee.

Şi-ar fi avut gândul că cea mai frumoasă femee nu merită durerea unei iubiri. Nici chiar o clipă!

In acea seară, însă, mâna moaleşe a lui Nearc nu se puteà îndreptà spre nici o altă femee şi de aceia încercă un sentiment ciudat.

Era gelos!

Se văzù singur; dintr'o privire se văzù părăsit pentru viitor... Şi avù ca o strângere de inimă!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Atunci pentru întâia dată îi venì în minte gândul că n'ar puteà trăì fără să aibă lângă sine farmecul bizar al unei femei.

Tot atunci, abià conturată, îi venea idea că în acest sfârşit al lumei, n'ar mai putea împărţì cu alţii pe frumoasa Statira.

Pentru întâia dată începeà să iubească. Şi gelozia erà înspăimântătoare!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. V

Petrecerea erà pe sfârşite şi Nearc sufereà în tăcere privind pe Statira şi Driam, când uşa se deschise domol şi în cadrul ei apărù un bătrân încovoiat de spete, numit „nebunul Heracliu“.

— Oh! Ce surpriză!

— Ce plăcere!

— Bun venit, Heracliu!

Strigară cei trei laolaltă.

Apoi, Statira:

— Credeam că ai murit, Heracliu!

— Unde ai fost? întrebă Driam.

— Am căutat copii prin împrejurimi! răspunse bătrânul.

— Oh! Tot copii! Tot vechea nebunie!? strigă Driam.

— Vino mai bine să te îmbeţi de iubire!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zise râzând femeia, cu capul ameţit de băuturile înghiţite. Şi fără să aştepte vre-un răspuns îmbrăţişă buzele moi şi umede ale bietului bătrân, a cărui barbă crescuse sălbatic.

— Lasă-mă! Lasă-mă! se văita el.

— Nu se poate! Mi-a venit gust să sărut un bătrân! spunea Statira în timp ce, fără desgust şi fără ruşine, sărută obrajii uscaţi şi mâinile îngălbenite ale „Nebunului" Heracliu.

In cele din urmă acesta scăpă din braţele de caracatiţă ce-l strângeau şi grăi cu glasul întretăiat de bătăile inimei :

— „Oh! Nu mai sunt pentru mine, petrecerile voastre! Oh! Nu! Sunt prea bătrân şi prea neputincios ca să mă gândesc la ele.

Ştiţi bine că de patru ani nu mai am decât o singură dorinţă! Aşi vrea să văd un copil! Atât aşi vrea! Şi apoi pot să mor!

— „Dar ai acasă zeci de tablouri reprezentând copii!" îl batjocorì Driam.

— „Oh! Dar sunt în poză!"

— „Cum te-ai despărţit de copii în poze?" îl întrebă tot în râs Statira.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi convorbirea urmà ast-fel batjocoritoare.

* * *

Rari fuseseră cei ce înţeleseră pe bătrânul Heracliu şi dorinţa lui fierbinte de a vedea un copil.

Ajuns la o vârstă înaintată după o viaţă întreagă în care storsese toată scara plăcerilor lumeşti, Heracliu devenise filozof şi după o seară de gânduri negre în care văzuse toată deşertăciuneą vieţei lui—se gândise la copilărie.

Se văzuse mic copil, înconjurat de zeci de camarazi zburdalnici şi veseli! Işi adusese aminte de toate nebuniile şi glumele ce făceau şi farmecul acelei atmostere plină de frăgezime şi tinereţe îl prinseră în mreje.

Voi să vadă un copil — ; şi începù să caute.

Zadarnic însă! Deşteptat din beţia acelei vieţi de desfrâu îşi dădù socoteala că în Cingaleia nici o femee nu mai erà mamă, nici un prunc nu se mai născuse de mult timp.

Tot căutând devenii maniac şi pentru a-şi satisface dorinţa, cel puţin în parte,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

umbla prin casele părăsite şi prin muzeele bogate şi strângea toate tablourile şi statuele ce înfăţişeau copii, de pe timpul când femeile Cingalee erau mame bune.

Casa lui erà acoperită pe toţi pereţii numai cu figuri nevinovate de copii, în mijlocul cărora Heracliu şedea ore întregi admirându-i şi mângâind pânzele fără viaţă.

Adeseori le vorbea duios şi le cânta cea-ce-şi aducea aminte de când erà copil.

Supra vieţuitorii din Kandi obicinuiţi cu viaţa desfrânată, nu înţelegeau curăţenia sentimentelor bătrânului filozof şi de aceia îl batjocoreau în toate chipurile şi pe ascuns, îl numeau „nebunul".

In seara aceia însă, Heracliu se deslipise de cuibul său şi venise la locul de întâlnire ca să vadă cine mai trăeşte din vechii tovarăşi.

Băù şi el din lichiorurile preparate maestru în sticle bine pecetluite şi-şi uită pentru un moment de veşnicul lui necaz.

Veselia îi revenise şi amintirea vechei vieţi de desfrâu, îl invita par'că să reînceapă: dar vai! slăbiciunea îi reamintea realitatea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nebunul Heracliu începuse chiar să cânte inspirat de noaptea aceia plină de farmec şi de lumină.

Intr'un sfârşit se crăpă de ziuă. Pe ferestrele larg deschise venea aerul călduţ şi parfumat al Cingalei, iar păsările cerului cântau în triluri maestre.

Afară natura în putere răspândea un miros exotic, iar arborii fructiferi încărcaţi de poame, aşteptau ca cine-va să vie să le culeagă rodul.

Căci nici odată nu era iarnă în Cingaleia. Tot-deauna primăvară, cu soare plăcut şi flori pretutindeni.

Creşteau florile sălbatic în fostele grădini; creşteau florile pe câmpuri; înfloriţi erau copacii de pe tot întinsul ţărei Cingalee.

Iar fructele abiă se coceau, căci altele începeau să mijească sub formă de flori...

Cingaleia erà pământul făgăduinţei!

* * *

Se făcuse lumină bine, când Statira luă de braţ pe Driam spunându-i:

— Să mergem.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Iar adresându-se către Nearc şi Heracliu:

— „Mai rămâneţi? Noi plecăm!“

Nearc suferise în tot cursul acelei nopţi de pomină şi i se păruse că timpul trece cu o încetineală spăimântătoare.

Observase toate gesturile, ascultase toate vorbele spuse de cei doi îndrăgostiţi, simţind o plăcere ciudată în această otrăvire înceată.

O iubea! Intâia dragoste! Şi cu atât mai puternic acest sentiment, cu atât eră mai intensivă exaltarea, cu cât Nearc aveă presimţirea că Statira eră singura femee rămasă încă pe pământ. Fiind singură valoarea ei, se asemănă, deci, cu a nestimatelor rare.

Fiind unica, eră nepreţuită!

Cum îşi închipuiă Nearc că această femee eră singura rămasă?

Mulţi înainteă lui străbătuseră ţara în lung şi în lat şi nu mai dăduseră de urmă de locuitori: toţi muriseră de boale şi bătrâneţe, iar alţii în loc nu se mai născuseră.

Unii se suiseră în luntri uşoare şi străbătând marea dăduseră de alt pământ.

Dar vai! Cercetând văzuseră că nimeni

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nu iocuià acolo şi ajunseseră la concluzia că numai Cingaleea e pământ locuit.

Iubirea lui Nearc erà deci fără sfârşit, căci îşi da socoteala că femeea întâlnită e singura pe care o poate iubi, e singura ce mai există.

Şi dacă altă dată nu fusese gelos, aceasta se întâmplase din cauză că-şi împărţise dragostea la zeci de femei dintr'o dată.

Iubeà trei sau patru femei în acelaş timp şi deaceea trădarea uneia, erà mângâerea celor rămase! Uita prea iute!

Insă acum tot acest sentiment împărtăşit odată la atâtea femei, se îndreptà către una singură şi necredinţa aceştia nu puteà fi înlocuită cu mângâerea altora.

Fără să vrea iubeà în mod ideal... Şi suferea.

Erà pentru întâia dată, când iubea într'adevăr!

De aceea acest sărut pe care Statira îl dăduse lui Driam, şi gândul că cei doi vor fi în curând singuri împreună, aveà darul să înnebunească pe bunul Nearc.

Statira şi Driam plecaseră de câteva mi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nute şi el rămăsese împietrit cu capul în mâini, şi ochii privind sălbatic.

I se păreà că inima îi bate să-i spargă pieptul şi pumnii i se încordau fără voe în mişcări convulsive. Deodată se sculă hotărât, luă ceva de pe masă, pe furiş şi apoi se adresă „nebunului“ :

— Heracliu ! Te las singur căci plec şi eu !

— Oh ! Nu ! vin şi eu ! zise acesta somnoros.

— Nu se poate ! Nu se poate ! Azi plec singur, fu răspunsul lui Nearc.

Şi eşì repede.

— Ei bine ! Atunci mă duc şi eu să-mi văd copii ! îşi vorbì singur Heracliu îndreptându-se prosteşte spre casă... Da... da... trebue să văd un copil... un „îngeraş de copil“.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. VI

Pe aleia care ducea spre cheiul râului Mahavelli-Ganga Nearc zări pe Statira şi Driam care mergeau alăturaţi şi cu capetele descoperite, împodobite de florile ce ninseseră din arbori.

Nearc se mai liniştise.

Luase o hotărâre; şi atunci destinderea nervoasă se îndeplinise ca prin minune.

Urma pas cu pas pe cei doi îndrăgostiţi şi căută să surprindă cel mai mic gest...

In cele din urmă se apropie bine şi urmându-i în vârful picioarelor, le asculta chiar convorbirea. Vorbea mai mult Statira şi spunea cuvinte mângâetoare, pentru cari Nearc, ca să i se spună ar fi dat totul.

La un moment dat frumoasa curtezană grăi:

— „Vezi tu, Driam! Acesta e sfârşitul lumei. Eu de mult l-am prevăzut şi l-am

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

aşteptat... In acest timp mi-am făcut toate planurile.

Mi-am zis că atunci când momentul va veni, îmi voiu alege bărbatul ce-mi va place şi voi trăi cu el cea mai fericită şi mai credincioasă viaţă, trăită vreodată.

Sorţul a căzut pe tine... Hai! să ne unim, Driam! Hai să ne iubim sincer, Driam, şi uitându-ne trecutul, de care eu însumi mă sperii, să privim numai către viitor.

Numai sprijiniţi de o astfel de iubire sinceră şi mare, vom putea suporta pustietatea ce ne înconjoară..."

Driam tăceà şi gustà cu plăcere vorbele acelea pline de farmec.

* * *

Oh! Curiosul suflet omenesc. Atât timp cât fusese belşug şi petrecere nimeni nu se gândise la ideal, ci fiecare se pierduse în desfrâul general. Pericolul şi pustietatea odată venite, fiecare căutà să-şi facă un cuib în care să îndure în mod mai lesnicios toate greutăţile.

Fiecare descoperea în sine sentimente pe cari nu le bănuià şi sufletul fiecăruia ţinut departe de murdăria corpului se a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rătă deodată neînchipuit de fraged şi nevinovat.

Cine ar fi putut bănui la acea curtezană, pierdută sentimente ca cele pe cari înfrigurată le rostise?

— Vom fi fericiţi! Ne vom iubì veşnic, Driam! îi şopteà delicat Statira.

Florile cădeau mai dese pe capetele lor, formând cununi minunate, iar razele soarelui de răsărit bătând prin petalele delicate, le făceà să lucească ca cununile Dumnezeeşti...

Indrăgostiţii intrară pe cheiul râului Mahavelli-Ganga. Nearc îi urmà de aproape, fără să fie băgat de seamă.

— Dar ce ai, Driam, nu-ţi surâde o astfel de viaţă? îl întrebă Statira.

— Oh!

— Atunci de ce nu-mi răspunzi?

— Imi pare prea frumoasă plănuirea ce în taină ai urzit!... Mă-ntrebi dacă vreau? Copilă ce eşti! Nu simţi tu că eu însumi te iubesc?

— „Destul! strigă în urma lor Nearc, scos din fire. Destul! Haidem la luptă dreaptă! A biruitorului să fie femeia!“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Emoţia sentimentelor încercate, acel strigăt desirător în pustiul cheiului, o noapte pierdută, totul contribuià ca să slăbească puterile lui Driam.

Lui Nearc, noaptea de veghe şi gelozia neînfrântă îi dedea puteri îndoite.

Driam se codeà.

— „Primeşte lupta în pripă voinice! îi strigă Nearc. Şi mulţumeşte zeului celui mare care mi-a strecurat mila în suflet şi nu m-a lăsat să te lovesc cu pumnalul ce înadins luasem cu mine...

N'am vrut să ucid, cu toate că grozava mea suferinţă mă împingeà la asta.

Mi-am oprit mâna ce se ridicà înarmată de pumnal ca să te lovească...

Şi acum haidem la luptă dreaptă pentru frumoasa femee...“

— Oh! Nu! Nu se poate! Ţipă sfâşietor Statira, privind cum cei doi oameni se prinseseră bine de mijloc — după ce-şi lepădaseră hainele — şi începuseră lupta în toată regula...

Smuciturile se urmau când din o parte, când din alta şi fiecare căutà să trântească la pământ pe adversar.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In urmă Driam obosit nu mai puteà să atace, ci se apără numai.

Statira priveà încremenită şi abia aveà gândul că Driam ar puteà pierde.

— O idilă atât de fericit începută, să se sfârşească atât de curând! „gândeà ea.

In acel moment însă Nearc printr'o mişcare dibace îşi ridicase adversarul în sudeasupra capului şi apoi — în timp ce as cesta se sbăteà — îl repezì cu putere de pământ, ca să-l întindă jos.

Dintr'o mişcare greşită, sau din ameţeală, când Driam voì să se ridice, se împletică şi mai repede ca gândul căzù peste cheiu în fluviul Mahavelli-Ganga.

Un ţipăt şi Statira căzù jos ca trăsnită.

Nearc nu ştia ce să facă. Să continuă a susţine pe Statira pentru a o readuce în simţiri, sau se se ducă repede să se uite dacă Driam a căzut chiar în apă şi poate eşì singur la mal.

Nu-i venì să creadă că Driam erà rău lovit sau că n'ar fi ştiut să se înece şi de aceea rămase lângă Statira, căznindu-se să o facă să-şi revină în fire. Cum se deşteptă însă întrebă:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Driam? Unde e Driam?

Apoi:

— „Oh! Doamne! Unde e Driam! Unde? Du-te! Aleargă şi vezi de nu e pe mal! Strigă ea poruncitor.

Ca împins de o putere neînvinsă, Nearc se sculă şi se repezì pe scara care coboară de pe cheiu pe marginea fluviului.

In acest timp Statira strigà cât puteà de tare:

— „Driam! Driam! Răspunde unde eşti! Driam,· răspunde căci altfel mă ucid!“

Zicând acestea Statira luase pumnalul care depăşeà marginea buzunarului hainei pe care Nearc şi-o lăsase jos la începutul luptei.

— „Driam! Driam! Oh! S'a înecat sărmanul! S'a înecat! Căci altfel ar răspunde... Driam! Statira te iubeşte şi vine la tine...“

* * *

Toată căutarea fusese zadarnică! Driam fusese înghiţit de valurile galbene ale fluviului.

Nearc urcà obosit scara ca să aducă vestea, când auzi ultimele gemete de moarte ale Statirei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Se străpunsese cu pumnalul!

* * *

Fugind, plângând, se depărtă Nearc de locul blestemat, neîndrăsnind să mai întoarcă capul!

* * *

Erà ca smintit.

Toată ziua cutreerà străzile goale şi nici odată pustietatea nu i se păruse mai îngrozitoare ca atuncea.

Singur în acel oraş imens! Singur pe acele străzi largi şi nesfârşite!

Singur în toate acele case mari şi umplute de toate bunătăţile pământului.

Singur!

Incercase să se mângâe cu tovărăşia bătrânului Heraclin. Incercase să stea cu el într'o casă şi astfel să nu simtă grozava suferinţă a singurătăţei.

Insă, nu de prezenţa lui Heraclin aveà nevoe. Ar fi voit să aibă lângă el pe Statira şi să se lase prins de acel farmec femeesc, pe care îl preţuià numai acum, când nu-l mai găsea nicăeri.

De altminteri nici tovărăşia bătrânului

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Heraclin nu erà să fie de lungă durată. Intr'o dimineaţă îl găsise mort cu statueta unui copil în braţe.

Atunci, rămas singur, Nearc se gândì la seara de pomină. Işi amintì rând pe rând fiecare vorbă şi fiecare gest din localul de petrecere şi-şi amintì suferinţa avută când îşi dădù socoteala că iubeşte pe Statira.

Oh! Nemernic ce fusese? De ce căutase să forţeze o fericire care nu erà pentru el? Işi ziceà.

De ce nu se mulţumise cu prietenia femeei, cu respirarea farmecului de neînvins, pe care-l răspândeà în juru-i frumoasa curtezană?

Ar fi fost mai fericit. Pe câtă vreme astfel, pierduse şi un prieten şi pe cea din urmă femee.

Remuşcărite îl rodeau şi căutà să se convingă singur că nu el a omorât pe Driam, că simpla întâmplare îl făcuse să cadă şi să se piardă în valuri.

De câte ori în cursul mustrărilor de conştiinţă, nu mulţumise Dumnezeului celui înalt, care nu-l lăsase să ridice pumnalul şi să ucidă!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

I se părea, că în această pustietate spăimântătoare, ar fi înebunit dacă ar fi ştiut că el erà ucigaşul celor din urmă tovarăşi de viaţă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. VII

După moartea bătrânului căutător de copii, Nearc nu mai avù o locuinţă fixă. Azi dormea aici, mâine dincolo.

Umbla în neştire în tot cursul zilei, şi intrà în prima casă întâlnită ca să ia de mâncare, când i se făceà foame.

În curtea unor locuinţe găseà coteţele închise de stăpâni, cari muriseră deja. Găini mari şi gâşte, creşteau în acele mici căsuţe, hrănindu-se cu carnea păsărilor moarte între timp.

Intr'un coteţ, găinele ouaseră atâtea ouă, încât toată podeaua era încărcată şi Nearc crezù că sunt pietre. In acelaş loc o cloşcă cloceà într'un colţ un maldăr de ouă, iar o alta urmată de cinci puişori săreà din ou în ou, ciocnind din când în când câte unul pentru ca să se nutrească.

De culcat, Nearc nu aveà grijă, căci som-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nul şi-l făceà în locuinţa în dreptul căreia îl doborà oboseala. Aşà că se întâmpla ca azi să se culce într'un palat plin de aurării şi lucruri scumpe, iar mâine într'o casă simplă, burgheză. (Colibe nu existau în Cingaleia, căci de mult nu mai existase ţărănime; vechile colibe să dărăpănaseră cu desăvârşire şi serveau de locuinţă porcilor, cari se înmulţiseră într'un mod neînchipuit.)

Primul gând ce avusese Nearc, văzându-se singur fu să-şi caute un tovarăş. Şi cu acest scop răscolise şi strigase prin tot oraşul Kandi.

Zadarnic însă! Nimeni nu eşea, nimeni nu răspundea la chemările lui disperate.

Singur ecoul îl înşelà adeseà, aprinzându-i din nou—pentru o clipă—speranţa ce erà să se stingă.

Cu toate cercetările lui deşarte, nu-i venea să creadă că a rămas într'adevăr singur pe pământ, şi că este sortit să-şi sfârşească restul zilelor în cea mai neagră pustietate.

De altminteri acest gând, care-i apăreà câte-odată ca o stafie—aveà darul să-l facă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să-şi piardă minţile şi să-şi sfâşie faţa cu unghiile, de ciudă.

Seara şedeà gânditor cu faţa la lună — singur tovarăş—şi se adânceà în amintiri, retrăind ast-fel câte o clipă de viaţă omenească.

Atunci îi reveneà gândul, pe care-l avusese în zilele trăite în tovărăşia lui Heraclin.

— „Să dau de zeci şi sute de bărbaţi în căutările mele şi tot m-aşi simţi singur îşi ziceà el. Acum văd bine că trebue să găsesc o femee să trăesc în preajma ei şi să mă las prins în mreaja acestui farmec ciudat..."

Işi dădea atunci socoteala că nu poate trăì lipsit de fiinţa delicată a unei femei. I se păreà că suferind o ast-fel de lipsă ar murì în mod încet, ca şi când i s'ar fi sustras unul din organele esenţiale ale corpului.

* * *

Intr'adevăr i se păreà că bărbatul ast-fel cum e făcut nu formează singur o fiinţă viabilă. Pentru ca să trăiască trebue să fie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

complectat de prezenţa femeii, fără de care corpul bărbătesc se stinge...

Moare ca fiinţa lipsită de aer; se usucă ca planta lipsită de apă...

Lui Nearc i se păreà chiar, că ar fi găsit ast-fel un mare secret al creaţiei, gândeà că natura a făcut la început o singură fiinţă pe pământ: omul; pe acesta l'a desfăcut mai târziu în mod minunat în două: bărbatul şi femeïa.

Aceasta—de alt-minteri—nu i se păreà imposibil căci ştia că există anume animale inferioare, în care atât sexul mascul, cât şi sexul femel, este întrupat într'un singur corp, cu un singur centru de comandă.

Acest animal îşi dă singur germenul naşterei şi singur mai târziu naşte perpetuând soiul.

Urmând această idee, Nearc îşi închipuià o tăetură făcută în corpul unui ast-fel de animal, pentru a deslipì funcţiunea masculă de cea femelă.

Fără discuţie că în atare caz animalul în chestiune nu ar fi putut dăinui..,

Atunci, având acestea în vedere — lui Nearc nu i se păreà imposibil să conceapă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că la om funcţiunea bărbătească şi cea femeiască au fost la începutul începuturilor topite într'un singur corp.

Acest corp însă mai târziu ar fi deslipit cele două sexe unul de altul, dar în aşa mod ca nici unul din ele să nu dăinuiască fără celălalt. Fie-care sex să simtă nevoe de celălalt în mod reflex *) şi să se stingă încet, încet, dacă rămâne singur...

Şi ca concluzie îşi zicea:

— Bărbatul şi femeia sunt făcuţi unul pentru celălalt şi nu pot trăi lipsiţi unul de altul..."

* * *

Nearc erà departe de iubirea ce nutrise pentru Statira. O schimbare profundă se produsese în gândurile şi sentimentele sale.

Pe vechea lui prietenă o uitase aproape! Nu de Statira avea nevoe acuma; nu pe ea o iubea, ci pe femee în genere.

Acum îi erà egal să întâlnească pe Statira însăşi, sau pe o altă femee. Acum erà în joc viaţa lui.

Ca să trăească îi trebuià să aibă în jurul său o femee.

*) Acest lucru noi l-am numi astăzi instinctul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Işi punea în gând să caute o femee, iar nu pe Statira.

Omul care e pe punctul înăbuşirei din lipsă de aer, caută aer, ori-cum ar fi el— ; îi este indiferent dacă poate fi salvat de un aer îmbibat de mirosuri respingătoare sau de un aer curat şi îmbalsamat de parfumuri plăcute.

Când este vorba de existenţă însăşi, omul pierde din pretenţiile lui de nuanţe.

Ast-fel Nearc căutà o femee şi uitase ast-fel o iubire, care erà să-l facă a-şi pierde viaţa.

* * *

Acestea erau gândurile sărmanului supravieţuitor, când se hotărî să plece să cutreere Cingaleea în lung şi-n lat pentru a da de vieţuitoare omeneşti şi să-şi găsească ast-fel o tovarăşe.

* * *

Intr'o dimineaţă plină de ceaţă plecă din Kandi.

Erà cu sufletul amărât şi cu acea senzaţie sfâşietoare, pe care o are omul ce pleacă dintr'un loc iubit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Pleca şi nu ştia dacă soarta îi scrie că se va reîntoarce pe acolo sau doborât de moarte se va topi în pământul unei ţări depărtate.

Nu putea însă să mai rămână; simţea cum pe fie-care zi îşi pierdeà puterile şi viaţa...

Plecà în căutarea leacului de viaţă...Voia să găsească femeia.

Cu privirea în piept, cu negrele gânduri apăsătoare, Nearc nu observase că eşise din oraşul pustiu şi că înainta pe o şosea netedă ca în palmă şi împodobită pe de lături cu şiruri de portocali în floare.

Cu toate că nu se vedea nimeni afară de patru caii ce păşteau sălbatic pe câmp, singurătatea i se părea mai puţin spăimântătoare.

Aspectul actual al şoselei acesteia nu se deosibea prea mult de cel pe care îl avusese câţi-va ani înainte. Trăsurile sau drumeţii întâlniţi erau rari chiar pe acea vreme.

Singurătatea erà însă grozavă în Kandi, unde fie-care uliţă, fie care loc îi amintea mişcarea neînchipuită din timpurile bune,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tot acele cortegiu de trăsuri şi de lume...

* * *

Când Nearc trecù însă prin câte-va oraşele şi văzù toată acea pustietate îngrozitoare ce întâlnea pretutindeni, începù să se îngrozească.

Nicăeri urmă de viaţă omenească! De jur împrejur, golul sau zecile de animale domestice înmulţite în număr considerabil şi aproape sălbăticite de lipsa vederei omului.

Intr'un loc numai — la intrarea oraşului Nepi — o droae de câini veniseră în jurul lui şi începuseră să sară, să latre prieteneşte...

Nearc avù un gând bun: să ia un câine, ca să-l întovărăşească.

Alese unul mare bălai şi legându-l îl luă după sine. Imediat ce îl deslegă însă, câinele fugì chelălăind şi se amestecă într'un grup de lighioane de pe câmp.

Prin oraşe iarba crescuse pe uliţe şi pe case, iar edera şi buruenele se întinseseră sălbatic...

Pe uliţele pietruite ierburile creşteau prin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tre pietre împiedicând mersul, iar pe uliţele podite, verdeaţa umfla podeaua şi răsărea, înălţându-se până la înălţimea mijlocului unui om...

Vântul rupsese uşi şi acoperişuri, iar umezeala îmmuiase pereţii altor edificii în aşa mod că ele şedeau îndoite şi gata să cadă.

Prin oraşe dărâmăturile erau la fie-care pas, iar printre ele câini şi pisici sfâşiau în tihnă câte un cadavru omenesc...

Aproape în toate casele în care intrase Nearc dădu-se peste cadavrul unui om, aşezat în patul de odihnă.

Erà ultimul care murise în casă şi de care nu mai avusese cine se îngriji ca să-i facă îngropăciunea, .sau arderea pe rug...

* * *

Dărâmături, ierburi sălbatice, cadavre sfâşiate şi tăcere!

Tăcere, pustiu!

Acesta erà veşnicul tablou!

In mijlocul acestui prăpăd, Nearc avea adeseori frică şi de aceia începeà să alerge scos din minţi, privind îndărăt, ca şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

când ar fi voit să vadă dacă nu-l urmăreşte cine-va, cu gânduri rele...

Păsările cerului fugeau cloncanînd la vederea ultimului lor duşman, iar pe la ferestre apăreau capete mirate de câini pisici sau alte animale.

Erà par'că un vis urât. Un vis de gogoriţe, stafii şi lucruri extraordinare.

Atunci lui Nearc nu-i venea să creadă că într'adevăr trăeşte! I se părea că e în vis. Atât de fantastic erà tabloul acelui deşert, a miilor de zburătoare ce făceau umbră pământului şi a capetelor de animale ce apăreau la ferestre când îl auzeau fugind.

* * *

Din când în când, Nearc începea să vorbească singur căci simţea o nervozitate ciudată şi i se părea că nu mai ştie să articuleze.

Atunci începea să strige tare, începea să cheme:

— N'auzi? Cine e acolo? N'auzi? Cine e acolo? Vino încoace!"

Vre-o buruiană crescută mai mare îl împiedica, şi-l făcea să cadă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi nimeni nu răspândea la chemare.

I se păreà din nou că visează; sângele îi clocotea în tâmple şi ar fi voit să-şi lovească fruntea.

Nearc aveà impresia că-şi pierde minţile...

* * *

Tăcere, pustiu, dărămături şi ierburi sălbatice.

Cadavre sfâşiate de câini, pustietate şi zgomote ciudate.

Păsări mii sălbăticite, înfăţişare de vis urât cu gogoriţe şi stafii, un omvorbind singur în pustietatea unui cimitir...

Singurătate, tăcere şi cadavre de oameni găsite în paturi luxoase...

Iată grozăvia pustietăţei din ţara Cingalee!

* * *

La început întunericul erà spăimântător; dar mai târziu Nearc iubeà mai mult noaptea ca ziua, căci atunci i se păreà că singurătatea e mai suportabilă ca pe lumină.

Pe întuneric uliţele pustii nu-l mai impresionau, căci în mod obişnuit străzile oraşelor sunt deşerte în timpul nopţei. Singurul lucru care-l făceà să-şi amintească

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr.1901-1932

adânca lui nenorocire erà întunericul besnă ce erà în toate casele.

Un val negru lăsat peste tot cuprinsul...

* * *

Luminile galbene şi albe nu mai luminau ferestrele şi nici nu mai ţapăreau la felinare sau ochiuri de geam, până atunci întunecate...

Oh! Poezia luminilor ce se aprind odată cu seara în oraşe!

Acel joc de lumini — zburături luminoase de amnar — apar ochiului minunat al privitorului, ce se găseşte pe o înălţime!

Jocul feeric al luminilor de seară!...

Acum însă nimic în această poezie.

* * *

Oraşele îndoliate de umbrele morţei nu mai lăsau să ţâşnească din ele luminile de seară...

Pretutindeni întuneric, tăcere, pustiu...

Ba nu! Câte odată vântul şuerà sinistru prin crăpăturile caselor goale...

Atunci i se părea că cineva îl cheamă de undeva şi se întorceà mirat cu privirea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nebună, cu veselia gata să isbucnească într'un surâs...

Dar nu erà decât înfiorătorul ţipăt al vântului pribeag...

* * *

Nimic din toate cele pământeşti nu mai aveà pentru Nearc vre-o valoare... Aurul, pietrele scumpe şi bijuteriile pe cari le găseà la fiecare pas nu-i mai făceau nici o impresie...

Din contră. Le priveà cu desgust amintindu-şi de importanţa ce le dăduse odată.

Din un splendid palat întâlnit în cale preferase să ia ceva deale mâncărei, decât să-şi umple sacul cu strălucitoarea coroană bătută cu pietre nestimate pe platină, sau cu maldărul de aurărie lucrată, ce se găseà pe podeaua salonului regesc, întocmai ca porumbul în săracul hambar ţărănesc...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. VIII

In lunga lui pribegie Nearc ajunse pe o noapte cu lună în ograda unei case mari cu turnuri falnice şi cu ferestre imense ce se perdeau în frunzişul arborilor în putere.

In curte un dulău şi nişte căţei, săreau şi se jucau ca nişte făpturi omeneşti.

S'ar fi zis că stăpânii dorm şi că credinciosul câine veghează...

Nearc de teama urmelor morţei ce ar fi întâlnit în casă, se hotărî să-şi petreacă noaptea afară, în curte...

Obosit şi cu senzaţia unei greutăţi de plumb ce-i apăsà capul, pribeagul se întinse pe iarbă... Şi pentru întâia dată dela plecarea din Kandi îi venise să zâmbească, privind căţeluşii, ce se ridicau în două picioare şi apoi se aruncau unul asupra altuia, tăvălindu-se pe iarba cea moale.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nearc îi priveà, zâmbeà şi gândurile îi erau aiurea...

Trecuseră câteva luni.

Imbătrânise. Ochii păliseră de strălucirea de odinioară şi se împrejmuiseră de vineţeală. Părul lui castaniu crescuse în desordine, iar faţa care altă dată erà curată ca palma, acum erà acoperită cu mustăţi şi barbă, crescute ca nişte ghimpi.

Nu se mai îngrijeà... Se lăsà în voia soartei. Fusese un bărbat voinic, plin de energie, însufleţit de planuri... Acum nu mai erà decât o umbră. Umbră a vechiului corp, umbră a vechilor planuri!

Singurătatea îl apăsà groaznic şi-l schimbà pe fiecare zi. Nearc nu se mai cunoşteà nici în ideile ce aveà, nici în vechile sentimente, nici în înfăţişarea corpului.

Adeseori i se păreà că vechiul său *eu*, pe care-l cunoşteà murise şi el... Şi se îngrozeà...

Această lipsă a vechei lui persoane, pe care o cunoşteà şi cu care se obişnuise, începuse în ultimul timp să-l facă să sufere într'un mod neobişnuit...

Se uità în oglindă şi în locul bărbatului

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

svelt şi simpatic, cu toate că nu frumos, vedeà un cerşetor în sdrenţe, murdar, cu o barbă sălbatică, cu privirea de idiot...

Nu! Nu erà el!...

Privindu-se în suflet descopereà un gol, descopereà oboseală, desgust, desiluzie, nici o speranţă...

Nu erà nici aici el...

— Dar unde sunt? Unde eşti Nearc? Ajungeà să se întrebe singur, voind par'că să-şi dea iluzia vieţei, auzindu-şi glasul.

I se păreà într'adevăr că el a murit, şi că ceeace există acum din el nu este de cât umbra vechiului corp, îmbrăcat în strae ciudate şi animat de un suflet străin...

Simţeà că înebuneşte... Atunci îşi acopereà cu mâinile faţa, scrâşneà din dinţi şi vorbeà singur, tare, ca şi când ar fi voit să se convingă de contrariu:

— Nu, Nearc! Nu... Tu trăeşti... eşti cu viaţă... Dar eşti nenorocit... Eşti singur!... Nearc, priveşte lucrurile mai filozoficeşte şi nu disperà, căci eşti pierdut!... Iţi pierzi minţile încetul cu încetul...

Ai dreptate că nu te recunoşti, dar asta e şi din cauza ta, că te laşi în voia disperărei şi gândurilor negre...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ai dreptate... E spăimântător să fii singur pe pământ şi ca culme examinându-te într'o zi să nu te mai regăseşti tu însuţi! Ai dreptate, de oarece fiecare s'a învăţat cu sine în aşà mod că nu mai poate trăi fără sine...

Revino însă la realitate, dă-ţi seama că tu eşti acelaşi, că nu te puteai pierde fără să-ţi dai seama...

Priveşte viaţa drept în faţă, cu curaj, căci altfel vei fi şi mai nenorocit...

Nearc închipueşteţi un om care ca şi tine ar fi trăit într'un timp în care omenirea erà în floare. Închipueşteţi că acest om ar fi adormit şi printr'un mijloc oarecare somnul i s'ar fi prelungit câţiva ani...

Închipueşteţi că acest om tânăr la culcare, se vede bătrân şi înconjurat de pustietate în momentul când se scoală. Care crezi tu, că e sfâşierea lui sufletească când dându-şi socoteala că e într'adevăr în viaţa reală se întreabă:

— Dar eu? Eu unde sunt? Unde este *eul* meu? Văd aici un om oarecare, dar acesta nu sunt eu!...

Ei bine, dragă Nearc, acel om ar înne-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bunì, căci dacă un om nu poate trăi fără o femee, fără farmecul ei, atunci cu atât mai mult nu poate trăi fără sine însuşi...

Vrei să-ţi ajungi idealul? Vrei să găseşti femeia? Ei bine! Atunci începe prin a te păstrà pe tine însuţi...!"

Astfel îşi vorbeà Nearc în acea seară şi sudorile îi curgeau pe frunte, ca şi când ar fi făcut o sforţare supraomenească...

Atunci speranţele îi reveniră şi o hotărâre nestrămutată luă locul desnădejdiei d'inainte: să nu se mai lase târât de gândurile negre, să-şi îngrijească corpul dându-i asemănare cu vechiul Nearc, să-şi organizeze o viaţă mai omenească...

Gândurile acestea îl înviorară şi un entuziasm curios îl cuprinse de-odată.

Se gândeà că va alege ceeace va găsì plăcut în viaţă şi va trăi astfel până ce va reuşi să găsească o femee.

Nu puteà dormì. Se sculă vesel mângâe câinii şi se lăsă în voia veseliei ce-l cuprinsese.

Apoi ca să ia toate cele necesare spălatului intră în casă şi începù să scotocească pretutindeni...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Găsì o lampă cu aprinzătoare alături. Aprinse. In aceiaşi încăpere văzù nişte inele şi o brăţară. Le luă şi se împodobì cu ele.

In altă odaie găsì toate cele necesare toiletei... Se hotărî să se spele bine, să se radă ca în timpurile bune... Şi speranţa îi reveni.

Din camera de alături însă veneà un miros neplăcut.

— Dar ce e asta? Işi zise el. Luă lampa şi lumină alături.

Oroare! Un cadavru omenesc în descompunere...

Incruntă sprâncenele. Un moment îi venì toate gândurile rele, dar îşi amintì repede de hotărârea luată şi zâmbind, închise uşà zicând:

— „Fiecare moare la rândul său!"

Când isprăvi şi se privì (îmbrăcat în albituri şi haine găsite acolo) îi părù că se recunoaşte perfect...

— Ah! Incep să regăsesc pe vechiul Nearc! îşi zise.

Acest prim succes, acest mod simplu în care se regăsise pe sine însuşi, îi făceà o plăcere nespusă şi-i rededea toate speranţele bune...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

* * *

Se luminase bine de ziuă când Nearc se pregătea de plecare; dacă însă cine-va l-ar fi văzut, nu l-ar mai fi recunoscut.

Nearc erà călare pe un cal falnic, bine echipat, iar dulăul din curte erà legat cu o sfoară lungă de şeaua noului stăpân.

Vesel, cu cea mai frumoasă floare din curte, prinsă în pălărie, Nearc pleca de astă-dată plin de încredere în căutarea leacului de viaţă, femeia...

Avea o presimţire ciudată... Şi pe acea vreme presimţirile se împlineau, cele mai adeseori...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. IX

In timp pe Nearc colinda pământul, într'un colţ al Cingalei, numit Rabi, se găsea o femee, care se pare că erà singura ce mai trăia pe acele locuri...

Dacă cine-va ar privi însă o hartă şi ar vedea marea depărtare între Kandi şi Rabi şi-ar zice dela început că nu e cu putinţă că femeea acea numită *Minola* să se întâlnească vre-odată cu pribeagul Nearc.

* * *

Minola erà copil din flori, lipsită de mamă, lipsită de tată şi rude. Crescuse întocmai ca o buruiană sălbatică într'o grădină şi nimeni nu-i dăduse atenţiune, căci biata copilă erà de o urâţenie respingătoare.

Cu cât înainta către vârsta de 20 de ani cu atât trăsăturile feţii i se accentuau mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mult, iar mişcările ei greoae şi disgraţioase, se transformau în adevărate gesturi de fiară.

Un cap de bufniţă, plantat pe un trup lungăreţ diform, care la rândul său se sprijinea pe două picioare scurte şi îndoite în lături, iată descrierea acelei fete pe cari cunoscuţii o numeau în râs „sperietoarea".

Ochii aceia spălăciţi, veşnic scăldaţi în lacrimi cenuşii, aveau înfăţişarea mai mult a două bube curioase, împrejmuite de cearcăne vinete presărate cu peri ţepoşi — iar nasul ei turtit erà veşnic suferind de o boală, care-l făcea să curgă.

Dinţi galbeni, buze uscate, păr roşcat, ce cădea pe fie-care zi lăsând să se vadă în locu-i o chelie!

Dar corpul? Corpul acela făcut par'că din mai multe înodături de carne, lipite fără nici o socoteală?

Minola erà într'adevăr făcută să nu fie iubită de nimeni şi să provoace numai râsete şi batjocori, ori unde o mânau paşii.

Dotată însă cu multă ştiinţă şi veşnic cercetătoare a cărţilor, Minola ajunsese una dintre femeile cele mai iscusite ale locului...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Filozof,—ea nu se plângeà de soarta vitregă care o făcuse urâtă, dar văzând că nu poate trăi liniştită în mijlocul acelei societăţi desfrânate — se hotărâse să se retragă într'o vilă părăsită din marginea oraşului Rabi.

Şedeà acolo toată ziua cufundată în citire şi studii, iar seara eşeà să admire în voe natura în floare.

Simţeà în sufletul ei comori nesecate de bunătate şi iubire, dar cine se uita la ea ? Cine ar fi primit să fie înconjurat de farmecul fiinţei ei sufleteşti, atunci când fiinţa ei trupească erà atât de respingătoare ?

Nimeni.

Imbrăţişea de aceia florile, îmbrăţişea natura toată şi căutà mii de chipuri spre a-şi concretizà această iubire.

O singură dată fusese urmărită de un bărbat, şi avusese o emoţie neuitată.

Erà seară şi burà. Işi pusese o pălărie mare, iar gulerul ridicat îi acoperea o jumătate din chip. Cum erà micà de statură, afundată în negură şi în... guler, păreà o fată sglobie de 15 ani.

Coborà iute strada cea mare din Rabi,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

când auzì de-odată paşi grăbiţi în urma ei şi o voce bărbătească care îi şopteà:

— „Domnişoară! Domnişoară nu ţi-e urât singură?“

Inima Minolei bătù repede şi tare să-i rupă pieptul.

Oh! De când dorea ea momentul acela în care un bărbat să vină şi să o apuce delicat de braţ, să-i spună lucruri dulci şi măgulitoare, să se lipească drăgăstos de ea şi apoi... apoi fără să o întrebe, fără să-i spună ceva, să-i ia repede capul între mâini şi să-i depue pe buze un sărut fierbinte.

Oh! In fine! Putea fi şi ea fericită.

Emoţia îi strangula glasul şi o făcea să tremure din tot corpul—; dar gândurile o năpădeau: Nimic pe lume nu valora plăcerea pe care o aveà ea în acea seară. Da! Se găsise un om care să o placă aşà cum erà! Să o iubească chiar! Se găsise unul!

Ar fi vrut să se arunce în braţele lui, ar fi vrut să-i mulţumească, ar fi vrut să-i strige că-l iubeşte ori-cum ar fi el, că-i va fi credincioasă, că-l va face fericit...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In acest moment când fantezia se înălţa atât de îndrăsneaţă glasul bărbatului ce o urmăreà continuă duios:

— „Domnişoară! Mic copil drăguţ de ce te temi de mine?“.

Fu ca un duş rece, peste sufletul ei încălzit de fericirea plănuită.

Işi zise:

— „Mic copil drăguţ“? Mie îmi zice „mic copil“? Atunci... Atunci... de sigur nu m'a văzut!... Atunci... nu m-a văzut!... Nu ştie cum sunt!... Nu ştie că-s u... urâtă...“

Un nod oribil i se urcă în gât, simţi cum picioarele i se înmuiau şi cum i se prăvălea o lacrimă — lacrimă de îngropăciune chiar şi a iluziilor!

Merse ast-fel un timp cu gândurile rătăcite, cu un gol imens în suflet şi cu o vâjiitură curioasă în urechi. Nu mai auzeà nimic. O stropitură de ploae o făcù să-şi revină şi atunci auzì din nou vechiul glas:

— „Mică domnişoară, de ce nu mă laşi să te prind de braţ? Căci tremuri ca şi când ai fi bolnavă! Lasă-mă!... Eşti singura fată de prin părţile locului...“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Minola aveà impresia că fie-care din aceste vorbe îi deşirau ceva din delicata ei fiinţă!

Şi parcă nu-i venea să creadă că într'adevăr nu pentru ea erau acele vorbe! Ci pentru o „mică domnişoară drăguţă", care în nici un caz nu erà ea.

Dar dacă o vrea într'adevăr pe ea, aşà cum e? Şi speranţa care un moment o părăsise, începù să-i revină.

Nu puteà să mai rabde îndoiala. Socoti să încerce să vadă care e adevărul... Cu toate că—totuşi—erà aşa de dulce iluzia!

La prima lumină întâlnită se oprì din mers, se întoarse bine cu faţa către bărbatul ce o urmărea şi grăi, dând capul pe spate ca să fie bine luminată:

— Pe mine mă căutaţi?

— A...? făcù un glas mirat, întovărăşit de-o privire speriată.

— Pe mine mă căutaţi? mai repetă odată Minola.

— Valeu! Oh! Nu!... ţipă bărbatul şi punându-şi mâinile la ochi, se întoarse şi o luă la fugă îndărăt, ca şi când i-a fi fost teamă de o fiară ce l-ar urmări.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Minola rămase locului, se rezimă de felinar, oftă adânc şi-şi şopti trist:

— „Nu-i pentru mine...“

Apoi după o lungă gândire:

— „Şi totuşi aşi vrea şi eu să am un bărbat !..“

* * *

După această întâmplare Minola nu mai venise câţi-va ani în oraşul Rabi.

Trăia singură, departe de ori-ce mişcare şi se mulţumea cu cele ce găseà prin casele (cari toate erau lipsite de stăpâni, căci muriseră). Ca petrecere găsea natura în toată puterea şi în toată splendoarea. Asculta cântecul păsărilor, călărea peste câmpuri ziua întreagă şi seara reveneà acasă obosită peste măsură. Şi nu-i venea par-că să creadă că nimeni nu o aşteptà, că nimeni nu-i eşeà în prag cu surâsul pe buze şi cu vorbele: „ — Bun venit!“ Copil din flori, copil al nimănui, veşnic singură şi tristă,—nu se învăţase totuşi cu singurătatea. Poate că dacă ar fi trăit vre-odată în lume, în mijlocul tumultului, poate că ar fi putut suporta mai lesne singurătatea; după cum dacă ar fi iubit vre-o dată un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bărbat i-ar fi fost mai uşor să sufere acel trai.

Minola, însă, nu cunoşteà lumea, nu ştia de iubire şi de bărbaţi, decât cele pe cari le citise în numeroasele cărţi cari îi şedeau îndemână. Cu fantezia ei bogată împodobea cu atât ideal, cu atâta poezie iubirea, încât i se părea, că în momentul în care va putea şi ea să-şi aibă dragostea ei, îşi va pierde minţile de bucurie.

Iubeà lumea; ar fi voit să steà şi ea în rândul acelora cari petreceau ziua şi noaptea în oraş, dar cine îi dădeà acolo vre-o atenţiune? Mai mult chiar: cine se opreà să nu o batjocorească din cauza urâţeniei?

Mai era o cauză a şederei sale în singurătate: Se gândea că astfel va putea mai uşor aveà un om al ei! Socotea că în mijlocul atâtor femei frumoase câte erau la Rabi, ea devenea ridiculă; pe câtă vreme acolo, singură, dacă ar fi întâlnit un om, acesta ar fi iubit-o mai uşor, căci nu aveà putinţa să o compare cu alte femei.

In acea singurătate ea ar fi răspândit farmecul femeesc care e ademenitor, fiecă vine dela o femee frumoasă, fiecă vine dela una urâtă...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Căci în definitiv urâţenia, nu este decât un termen de comparaţie cu altă fiinţă care are forme mai perfecte. In momentul însă când nu mai există comparaţie — din cauza singurătăţei — atunci urâţenia nu se mai vede, ceeace rămâne este acea forţă naturală neperitoare şi inrezistibilă care nu e alta decât farmecul fiinţei femeeşti pentru bărbat, şi farmecul fiinţei bărbăteşti pentru femee.

* * *

La acestea se gândeà Minola, când se întorcea serile acasă.

Işi închipuià că reintrând în curtea casei, va găsì un bărbat falnic şi plin de viaţă, care va ruga-o frumos să se plimbe împreună şi care-i va spune lucruri plăcute, pline de speranţă şi doruri.

Işi închipuia apoi că pe o seară cu lumină de lună, o va luà drăgăstos în braţe şi o va sărutà delicat, fără să-i spună o vobă...

Apoi într'un târziu îi va spune simplu, numai atât:

— „...Vezi tu... te iubesc!..."

Oh! Nu! Nu i-ar fi plăcut să-i facă de-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

claraţii pompoase de dragoste... Nu! In mod simplu — ca iubirea însăşi — ar fi voit să audă cuvântul cel mare...

Ea l-ar fi făcut apoi să se aşeze sub cel mai frumos portocal înflorit, parfumat şi îmbrăţişându-l la rându-i, ar fi voit să stea astfel toată noaptea, cu buzele lipite de buzele lui...

Ce fericit ar fi fost bărbatul, către care s'ar fi îndreptat toată acea lumină de doruri!...

Astfel visa Minola, şi dând pinteni calului, se grăbeà să ajungă mai repede spre casă... să-şi vadă îndrăgostitul...

Dar vai!... Casa era pustie... şi în fiecare seară visul i se spulberà nemilos...

* * *

Intr'o zi — după câţiva ani dela plecare — Minola reveni în oraş. Pustiul era însă pretutindeni: nici o fiinţă omenească nu mai era pe străzi, nimeni nu mai trăià în vechiul oraş.

Casele erau pustii ca şi acolo unde şedea ea, şi pretutindeni nu mai întâlnea decât cadavre, dărămături şi ierburi crescute sălbatic...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Străzile şi casele erau goale, pustii şi înfiorător de tăcute...

La vederea ei, păsări mii sălbăticite îşi luau sborul, iar zeci de câini fugiau lătrând sinistru, şi târau bucăţi de cadavre risipite în tot locul...

Ii fu frică... Se sperie chiar de zgomotul paşilor săi...

Colindă astfel oraşul, strigă la toate răspântiile de stradă ca să vadă de nu-i răspunde cineva, şi în cele din urmă obosită şi cu un gol imens în suflet, se aşeză pe marginea fântânei, numită a *„Reînvierei"*.

Ce trebuia să facă? Cum să trăiască? se întreba singură.

Incotro să se îndrepte? fu apoi gândul precumpănitor, gândul speranţei.

— „Nu se poate ca omenirea să se fi sfârşit! îşi zicea ea. Trebue să mai existe undeva un om... Acela e al meu..."

La acest gând se învioră. Grozăvia acestei pierderi ce observa în juru-i nu-i mai făcea mare impresie.

Se gândea că acum nu mai avea nici o adversară, că acum era poate singura femee...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acum îi era şi ei îngăduit să fie fericită.

Acum putea să aibă şi ea un bărbat!

Vechile ei idei îi reveniră; vechea teamă pe care o avusese de comparaţia cu alte femei, îi păru că nu mai e întemeiată şi în loc să vadă în acel prăpăd o mare nenorocire, ea nu văzù decât zorile unui viitor de fericire personală.

Ce-i păsa ei dacă lumea ar fi dăinuit numeroasă şi veselă ca înainte, dacă în astfel de condiţiuni ea era menită să fie veşnic singură şi batjocorită?

De aceea în mijlocul acelui dezastru şi acelei atmosfere de cimitir părăsit, Minola era veselă şi plină de viaţă, cum poate niciodată nu fusese până atunci...

— „Trebue să găsesc un bărbat!“ îşi zicea ea hotărîtă. „Trebue! Il voi găsi“.

Şi în acea atmosferă de moarte, faţa ei se lumină în mod ciudat... Dacă până atunci comparaţia cu cele omeneşti nu-i fusese niciodată favorabilă, acum făcând comparaţia între ea—singura vietate omenească— şi acea privelişte mortuară — Minola căpătă o atracţiune specială şi părea fru-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

moasă; cea mai frumoasă formă din toate ce ochiul omenesc putea vedea de jur împrejur...

* * *

Intr'o astfel de stare sufletească porni Minola pe lungul drum al căutărei unui bărbat, care în ochii ei însemnă singura fericire adevărată de pe pământ...

Plecase... Şi nimic pe lume n'ar fi putut să o oprească din căutarea bărbatului visat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. X

DEZILUZIA CARE INEBUNEŞTE

Erà mult timp de când Nearc colindà vechiul pământ, şi totuşi în tot cursul drumului nu întâlnise nici urmă de fiinţă omenească.

In primele zile dela plecarea din casa cu turle, tovărăşia câinelui şi a calului, îl mai înviorară şi îl făcură că adeseori — plin de speranţă — să înceapă să cânte voios.

Trecù ast-fel o săptămână, două trei... şi ca ori-ce e omenesc, vechla lui hotărâre se înmuie, şi croncănitul gândurilor negre devenì din nou puternic.

Pustiul, tăcerea, cadavrele şi atâtea dărâmături ce-l înconjurau ajunseseră să-l urmărească până şi în somn.

Visà, că va veni timpul când nu va mai vedea nici chiar acest cimitir al vechei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

omeniri, ci va păşi pe un pământ neted ca un taler şi ars de ori-ce clădire şi verdeaţă, de un foc de iad...

Va fi ast-fel nevoit să meargă înainte pe acest taler negru, îndurând bătaia soarelui şi negăsind nici o umbră... Va trebui să rabde setea din lipsă de apă...

După ast-fel de vise Nearc se sculă îngrozit, în sudori şi cu o oribilă durere de cap.

Pornea însă mai departe, tot mai departe, spre inima ţărei Cingalee.

* * *

Intr'o seară i se părù că în depărtare zăreşte clipiri de lumini... Se oprì şi se frecă la ochi. Erà într'adevăr jocul feeric al luminilor de seară ale unui oraş...

Bucuria îl înăbuşea, simţea cum îi venea să râdă copilăreşte şi cum ochii i se măreau,—eşind din orbite — ca să vadă mai bine, să se convingă de realitate.

— „In fine! Sunt scăpat! îşi zicea el! Am dat de un oraş locuit...

Şi dădù pinteni calului... Nu mai gândeà nimic... Nu mai făceà planuri, căci îi erà

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

frică că îşi va pierde minţile, dacă din întâmplare s'ar fi înşelat !...

Lipit de gâtul calului înaintà ca săgeata, şi se temea—par'că—să mai privească minunatul tablou.

Un vânt rece începuse să bată şi un vuet ciudat răsună... In depărtare se zăreà o întindere nesfârşită de apă, cu lucirile, multicolore, a soarelui ce îşi făceà baia de seară...

— „E marea ! Am ajuns la celălalt capăt al Cingalei !“ îşi zicea Nearc...

Şi cu cât înaintà cu atât sufletul i se încălzea mai mult de o căldură ciudată — iar galopul calului îi păreà prea domol.

In fine, ajunge !

Inima îi bătea să-i spargă pieptul ochii căutau cercetători o mişcare de fiinţă omenească...

Oraşul păreà însă domol...

Nearc intră pe barieră în miezul târgului...

Nicăeri nimeni... afară de păsările cerului, câinii şi alte vieţuitoare domestice...

— Nu poate să nu fie cineva căci am văzut lumină ! îşi zicea pribeagul înfiorat la gândul cel groaznic al singurătăţei...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cine e? Cine e pe aici? începù el să strige, să cheme cu disperare...

Nimeni însă nu-i răspundea; nimeni de nicăeri...

— „Totuşi nu se poate să nu trăiască cine-va în această localitate! îşi zicea el. Trebue să trăiască cel puţin acel care urneşte maşinile luminei...“

Şi o nouă licărire de speranţă răsări.

Se gândì să se îndrepte către uzină...

Tăcut urmă subţirele firuri, cari îl conduceau spre malul mărei...

In drum dădù peste un cornet enorm, asemănător unui triftor. *) Il luă în mână şi într'o doară pronunţă în îmbucătura lui două vorbe... vorbele prinseră a răsunà însă puternic şi fură svârlite în văzduh cu o putere neasemănată.

Ii venì o idee:

— „Dacă acesta e făcut tocmai pentru ca doi oameni să se cheme de la mari distanţe? Dacă el a fost construit de un om care—ca şi mine — a rămas singur şi

*) De sigur ca acela cu care îşi vorbesc marinarii după două vapoare, ce se găsesc la o oare-care distanţă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

deci a avut nevoe să se pună în căutarea altor tovarăşi ?".

I se părù că a dat de adevăr şi de aceia luând cornetul intensificator începu să strige în el puternic :

— Cine e ? Cine e pe aici ?

De astă-dată vorbele zburară şi isbucniră în depărtare ca trăsnetul... In aşà mod că la început Nearc, chiar se speriă.

Nimeni însă nu-i răspunse...

El luă cornetul şi înaintând pe străzile luminate ca ziua ajunse pe marginea mărei la o clădire, în care se auzeau zgomotele multiple făcute de maşini în funcţiune...

Nearc încercă din nou emoţiunea pe care o avusese atunci când intrase în oraş...

— Dacă întâlnesc în fine un om ?... Dacă e o femee ?...

Atât îşi zicea şi nu îndrăsnea nici de astă dată să lase drum liber fanteziei şi planurilor...

Uzina erà însă goală, iar din depărtare nici un om nu răspunse la chemările sale, trimise prin minunatul cornet.

Abătut, cu depresiunea morală pe care o are omul după o mare speranţă nerealizată,—Nearc căută să vadă cum se ex-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

plică faptul că maşinile acelea funcţionează singure, fără ajutorul mâinei omeneşti.

Nişte lanţuri groase cari legau uzina de apa mării, — îl făcu să-şi îndrepte paşii spre apă. Spre mirarea lui — văzu o mulţime de maşini, în formă de clopot — care după toate aparenţele erau menite să captureze puterea valurilor mării, şi să o transmită prin lanţurile cele groase la uzină.... Acolo mişcau maşinele cari produceau lumina în mod automat.

Această mare invenţie care altă dată l-ar fi entuziasmat, îl lăsă de astă dată aproape nepăsător... Mai mult chiar: se simţi şi mai străin din cauză că nu avea cu cine împărtăşi ideile ce avea despre ceeace vedea...

Plecă repede... Privirea acelor maşini, cari se mişcau singure îi aţâţa nervii şi-i făcea impresia că sunt o curioasă speţă de oameni — pociţi de corp — cari lucrează neîncetat, muteşte...

Ca să-şi şteargă reaua impresie, intră într'o clădire de alături, care avea înfăţişarea unei fabrici părăsite. Voia să vadă maşinile nemişcate şi astfel să-şi spulbere

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ideia că maşinile ce văzuse în uzină erau un curios soi de oameni — de o formă ciudată...

Acolo linişte... Maşinile înşiruite în mod regulat aşteptau par'că să fie ocupate din nou de lucrători.

Intr'o sală, alături, uneltele păstrau încă poziţiile pe cari le avuseseră în momentul în care fuseseră lăsate din mână de lucrători. Câteva halaturi albastre, de lucru — erau atârnate în cui şi-şi aşteptau, par'că, stăpânii.

Privelişte aceasta făcea lui Nearc o impresie extraordinară. Inainte de acest prăpăd, el intrase de câteva ori în fabrici în funcţiune şi mai târziu când zicea fabrică, — el făcea legătura cu ceeace văzuse — şi zicea mişcare, lucru, activitate...

Insă acum, când vedea acele maşini imobile, acea pustietate şi umbră, avea impresia că maşinele însăşi au murit, că tot ce e de jur împrejur e mort...

I se părea că e în domeniul morţei...

Incepu să-şi piardă din nou minţile şi ideile cele mai ciudate îl năpădiră.

Işi zicea :

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— De oarece totul împrejurul meu e mort, de oarece chiar maşinele, chiar lucrurile sunt moarte... eu trebue să fiu acum în domeniul morţei... şi numai printr'o minune mi-e dat să umblu, să văd...

Zicându-şî acestea Nearc începu să se lovească cu pumnii, cu diferite lucruri, începu să strige, să sară şi tot nu-i venea să creadă că trăeşte, că are aceleaşi senzaţii ca şi atunci când trăia fericit în oraşul Kandi...

Dacă cineva l-ar fi văzut atunci făcând acele gesturi desordonate, şi-ar fi zis desigur că nenorocitul pribeag a înebunit...

Cu capul gol, cu hainele sfâşiate, Nearc, eşi din fabrica aceia şi o luă la fugă peste câmpii, lăsând şi cal şi câine şi micile lucruşoare adunate, cu timpul, pe drum...

Cu cât înainta însă, cu atât înfiorătorul tablou i se arăta mai groaznic din cauza întunericului nopţei.

Pretutindeni tăcere, tăcere ! pustiu.

Cadavre sfâşiate de câini !

Pustietate şi tăcere !

Păsări mii sălbăticite, înfăţişare de vis urât cu gogoriţe şi stafii, un om vorbind singur în pustietatea unui cimitir...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Tăcere, pustiu !

Iată grozăvia pustietăţei ce domnea în jurul pribeagului Nearc...

Incepuse să piardă speranţa !

* * *

Cu ivirea zorilor, nervii aţâţaţi i se mai liniştiră, lăsând însă în loc o disperare nemărginită, conştientă.

Numai ştia nici el ce căuta, căci vedea că ţara e pustie, că nimeni numai trăeşte afară de el, pe tot întinsul pământului...

* * *

La un moment dat i se păru că aude venind de departe, un glas stins omenesc...

— Ajutor ! Ajutor !

Tresări, îşi opri răsuflatul şi-şi încordă atenţia.

Auzi din nou glasul cel pierdut ; nu-i venea însă să creadă că e altceva decât un cântec pe care simţurile sale şi-l cântă singure, cum singure îşi făuresc doruri.

Psihologia lui Nearc era foarte curioasă în acel moment.

Slăbit, cu nervii uzaţi peste măsură, se lăsa pradă grozavei disperări şi fantezia lui bogată începea să lucreze.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Avea halucinaţii ca bolnavii cu febră. Ne mai având puterea de a rezista se lăsa târât — cum se lasă în voia soartei bolnavul obosit de boală lungă.

In acel moment Nearc era într'adevăr nebun şi toate faptele lui, tot ce ar fi vorbit — erau semne caracteristice a pierderei uzului raţiunei.

Un fenomen curios se întâmplă însă când halucinaţiile îl prindeau mai strâns în ghiare, când aproape îşi pierdea minţile: atunci printr'o puternică reacţiune a spiritului îşi revenea domol la simţul realităţei.

* * *

Acea reacţiune reflexă a spiritului de care se vorbeşte mai sus nu ne pare de loc extraordinară, căci corpul însuşi are astfel de reacţiuni. Este cunoscut faptul că cei ce sunt gata să se înece, cu toate că au minţile pierdute — fac în apă sărituri şi crispaţiuni violente în mod reflex.

Dacă se întâmplă acest lucru cu corpul, cu atât mai vârtos se poate întâmpla cu spiritul, care are o putere şi o operă de influenţă şi sensibilitate nebănuită încă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nouă ni se pare aceasta cu atât mai posibil, cu cât suntem de părere că sufletul corpului, — partea nemuritoare — continuă a trăi intactă orice s'ar întâmpla cu corpul, găsim deci posibil ca atunci când boala cuprinde mai mult corpul, tocmai atunci sufletul — care formează *viaţa* corpului — să intervină în mod puternic şi eficace.

* * *

Aceste treceri repezi, însă, dela nebunie la judecată — de care Nearc îşi dădea bine seama — îi impuneau o ezitare continuă şi-l făceau să nu mai aibă încredere în ceeace îi indicau simţurile.

Iată de ce nenorocitul pribeag auzea şi nu voia să creadă, auzea şi rămânea ca înmărmurit, fără să poată murmura o vorbă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. XI

Trecuse un timp de când Nearc auzise glasul cel jalnic, care cerea ajutor şi totuş şedea nemişcat locului, cu capul gol, cu hainele sfâşiate, fâlfâind în vânt.

Pe sosea, la orizont, apăru o formă omenească, care se apropia împleticindu-se, strigând din când în când:

— Ajutor! Ajutor!

Nearc privi cu ochii mari, îi veni par'că să râdă, inima începu să-i bată puternic, şi porni în goana mare pe sosea spre orizont...

— Doamne! Doamne! te-ai îndurat de mine! repetă el.

Cu ochii fixaţi spre acea arătare, — care ea însăşi se oprise locului înmărmurită — Nearc căuta să se convingă cât mai repede, că într'adevăr e o fiinţă omenească ceeace vede, că poate e chiar o femee.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In jurul său era aceiaşi tăcere, aceiaşi singurătate şi aceleaşi cadavre sfâşiate de câini. Erburile crescute mari, sălbatice, iar vântul sufla printre dărâmăturile înverzite de ploae.

* * *

In această oribilă pustietate văzu Nearc pe Minolla şi îi păru că e frumoasă la chip, că e cea mai frumoasă din toate cele, pe care ochiul se putea pune de jur împrejur.

Cuprins de o bucurie fără margini, Nearc grăise apropiindu-se:

— „Bine că te găsesc!“

Şi apoi în timp ce cei doi pribegi se îmbrăţişeau ca doi îndrăgostiţi, Minolla grăi numai atât:

— „Pe tine te caut!“

Se priviră îndelung şi se simţiră legaţi ca şi când ar fi fost prieteni de vreme îndelungată.

Şedeau strâns lipiţi unul de altul, cu buzele atingându-se în vorbire, cu ochii nesăturaţi de oglinda minunată ce li se oferea în ochii celuilalt.

Şi o fericire deplină, caldă le umplea sufletele.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Intr'un târziu Minolla vorbi:

— Nu ştiam încotro să-mi îndrept paşii. Nu mai aveam nici o speranţă... Puterile mă părăsiseră şi mă întinsesem sleită pe iarbă, când din spre Soare-Răsare auzii în mijlocul nopţei un glas puternic, extraordinar, care răsuna în văzduh: „*Cine e? Cine e pe aiei?*“ Mă cutremurai... Speranţa îmi reveni şi sculându-mă începui să fug în goana mare spre locul de unde venea sunetul... Şi spre care în urmă zăream şi lumină...

— „Era înainte de zorii zilei? întrerupse Nearc.

— Da.

— „Atunci eu eram... Strigasem cu ajutorul unui instrument minunat găsit în oraşul vecin...“

Minolla se îngălbeni, căci vechia ei teamă de lume îi reveni. Abia pronunţă:

— E multă lume acolo?

Iar când Nearc îi răspunse că nu e nimeni, că lumina se nutreşte acolo singură din puterea valurilor mării, că pustiul domneşte şi acolo ca pretutindeni, o veselie fără de margini cuprinse din nou pe Mi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nolla, şi vorba ei începu graţioasă să răsune plină de glume şi parfumată de vrajă.

Şi cu cât vorbea, cu cât acest farmec ciudat femeesc se desvolta mai mult, cu atât emoţiunea strangula mai mult pe Nearc.

Se lăsa legănat de vrajă şi asculta frumoasa muzică a glasului ei ca pe cel mai frumos cântec; se lăsa mângâiat de braţele acelea bogate în fiori şi ochii i se închideau spre visare.

O privea... Şi după cum în umbră figurile sunt frumoase, tot astfel în mirajul ceţei adusă de farmec, femeia lua forme perfecte...

O schimbare adâncă se petrecuse de altfel în înfăţişarea Minolei.

Din cauza mersului, a vântului, a soarelui — din cauza tinereţei însăşi — boala pe care o avea la ochi şi la nas se tămăduise. Ochii aceia asemănători altă dată cu două răni se limpeziseră cu desăvârşire şi lăsaseră să se vadă cercurile fine a unor pupile de un frumos verde-albăstrui ca corpul lăuntric de stridie.

Ochii îi erau acum mari, alugiţi, numai jumătate deschişi, — obosiţi de vechia boală —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

şi aveau în acest mod o originalitate plină de vrajă.

Nasul desumflat de rana dinăuntru, era acum drept şi nările dilatate, tremurau senzitive.

Buzele i se înroşiseră de vântul ce le bătuse în drum, iar mişcările disgraţioase, pe cari le avea înainte vreme, se schimbaseră în adevărate graţii, din pricina obicinuinţei mersului regulat.

* * *

Nearc şi Minolla mergeau unul lângă altul spre oraş, bătuţi drept în faţă de razele soarelui de dimineaţă. Singurătatea şi pustiul din juru-le în loc să-i înspăimânte, — din potrivă — dedea şi mai mult farmec şi putere iubirei ce începuse să-i lege.

Totul le părea anume aranjat, par'că, pentru cea mai mare şi mai sinceră iubire ce a existat vreodată pe pământ.

Erau unul al altuia, şi numai unul al altuia. Nimeni nu putea să le pângărească iubirea nici chiar cu o privire, căci nu mai trăia nimeni altul pe pământ.

Amândoi cu tot dinadinsul îşi puneau

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

toată fericirea în ei însăşi şi toată inspiraţia bogată a iubirei şi-o întrebuinţau spre a se fermeca reciproc.

Nimic nu-i turbura, nimeni nu mai putea rupe din iubirea lor.

Flecare pregătea în fantezie cea mai mare iubire ce existase vreodată...

* * *

Lipsurile ce înduraseră în drum, oboselile nenumărate, suferinţele fără margini, toate erau uitate; nici unul nu se mai uita îndărăt, ci tot înainte.

Chiar atunci când urmele trecutului le reveneau fără voie în minte, nu regretau nimic din toată suferinţa, din toată grozăvia îndurată.

Sfârşitul era prea frumos, fericirea prea deplină, ca să poată fi plătită chiar cu suferinţe mai sfâşietoare.

Oh! Nu! Chiar cu fantezia cea mai bogată nu şi-ar fi putut închipui nici unul, nici altul, fericirea ce vor simţi în momentul când se vor găsi pe lume... Când bărbatul va găsi pe femee, iar aceasta pe bărbat!..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Minola care visase atâta, care îşi închipuise prima ei iubire până în cele mai mici amănunte, îşi dedea acum socoteala că nu prevăzuse totul... Nu se gândise la acea putere ciudată ce simţea că o învăluieşte din momentul când întâlnise pe Nearc.

Nu se gândise la acea putere care o schimba cu desăvârşire: care o făcea frumoasă, veselă, vorbăreaţă, spirituală, plină de viaţă.

Simţea acum, însă, impulsul acelei puteri ciudate şi senzaţia delicioasă a vieţei ce se întreeşte în intensitate.

* * *

Mergeau alături cu braţele petrecute pe sub subţiori şi făceau planuri pentru viitor:

— Vom lua o casă bogată...

— La marginea mării.

— Ba nu... mai bine în apropierea mării...

— O vom aranja-o pe gustul nostru.

— Cu flori multe...

— Şi covoare nenumărate...

— Vom face muzică.

— Vom eşi să călărim împreună...

— Da. Eu îmi voi găsi un câine, pe care-l voi lua după mine...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Şi vom rătăci pe câmpuri până seara...

O tăcere şi apoi Nearc urmă surâzând:

— Uitam un lucru principal...

— Care ?

— Ghiceşte !..

— Un lucru fără de care nu putem sta împreună !..

— Care ? întrebă Minola înfiorată deodată.

— Oh ! Nu te speria.

— ?

— Trebue întâi să ne căsătorim...

— Aşa e.. Să fiu miresă.. strigă veselă Minolla.

— Şi eu mire..

— Trebue să-mi caut o rochie albă şi cunună de flori..

— Şi o biserică veche e bine să găsim...

— Ah ! Da... Ne vom cununa singuri...

— Şi ne vom face slujba tot singuri...

* * *

Oraşul — dupe cum arătà o tablă înfiptă la biserică — se numea *Beduina.*

Nearc şi Minolla mergeau pe uliţele deşarte, se împiedicau de ierburile sălbatice

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

şi de cadavrele târâte pe drum, ascultau acelaşi vânt şuerând prin aceleaşi dărămături, — şi nici un fior nu le îngheţa corpurile... Găseau un farmec deosebit să fie amândoi singuri, complect adânciţi în gustarea iubirei celei mari... Ba chiar, adeseori, surâdeau gândindu-se la groaza ce avuseseră odată în acea singurătate; surâdeau, căci îşi dedeau acum seama că acel pustiu era cel mai bun culcuş al dragostei.

Era numai o jumătate de zi de când cei doi pribegi se întâlniseră şi simţeau cum o puternică legătură misterioasă — îi unise şi-le confundase sufletele de-odată.

Nu mai aveau nevoe de nimeni. Erau fericiţi singuri; toate dorurile le erau îndeplinite.

De altminteri dacă privim de aproape acest sentiment, al fericirei, vedem că nu este decât unirea unui cortegiu de sentimente banale.

Un om e fericit atunci când îşi poate îndeplini toate trebuinţele fiinţei sale : hrana îndestulătoare, îmbrăcăminte, mişcare, o muncă zilnică şi satisfacerea cererilor su-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fletului. Sufletul bărbatului are nevoe să iubească, să-şi îndrepte gândurile şi darurile toate către o femee, iar sufletul femeii să se îndrepte către un bărbat. De aceia dacă această cerere a sufletului nu e îndestulată omul nu este fericit. Chiar dacă are cu prisosinţă îndestulate celelalte cerinţe, tot nu e fericit. De alt-fel în aceiaşi situaţie se găsiseră Nearc şi Minolla, înainte de a se întâlni. Aveau totul la îndemână, din bielşug, dar cerinţele sufletului lor nefiind îndeplinite erau nenorociţi şi nu găseau nici o mângâere în toate cele ce li se oferea în cale.

Nu simţeau nevoia de a găsi lume multă, în mijlocul căreia să locuiască; fiecare din ei doreau să întâlnească — respectiv — un bărbat sau o femee.

* * *

Trebuise să vină acest grozav cataclism. al pieirei omenirei — ca să fie zguduiţi în mod profund şi astfel să-şi dea socoteala fiecare de deşertăciunea vieţei dusă până atunci. Numai în acel moment putuseră amândoi să-şi dea seama că femeia nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

poate trăi fără un bărbat, după cum bărbatul nu poate trăi fără o femee.

Toată viaţa vechei lumi li se părea deşartă şi goală, căci vedeau că ea dispreţuise tocmai aceia ce formează sâmburele vieţei omeneşti: dragostea.

Şi după cum o plantă moare din lipsă de aer, tot astfel acea lume trebuise să piară, căci era lipsită de puterea regeneratoare: dragostea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. XII.

Intr'o biserică părăginită — curăţită în grabă de ei însuşi — a avut loc originala cununie a lui Nearc cu Minola.

In faţa bătrânului altar s'a prezentat amândoi, îmbrăcaţi în haine curate, şi şi-au jurat credinţă şi iubire.

In întunericul bisericei şi în acea linişte adâncă, ceremonia aceasta ce şi-o făceau singuri îi impresionase în mod deosebit şi fiecare şezuse cucernic, cu impresia definită că stă în faţa însuşi a lui Dumnezeu.

După propria binecuvântare, ce-şi dăduseră au pornit veseli spre minunata casă ce-şi aleseseră în apropierea mării, în oraşul Beduina.

Lumea întreagă era a lor ; întreaga fericire pământească le era lor sortită !

El se gândea că va sta zile întregi privind în ochii ei albaştrii-verzi ca nesfâr-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

şitul. Va uita de trecerea timpului urmărind jocul maestru, plin de viaţă, al pupilelor ei cu licăriri de nestimate.

Iar ea nu dorea altceva decât să schiţeze planuri cu linii de lumină în întunericul ochilor lui Nearc; ochii negri ca păcatul urzitorului de omoruri.

Atât le era tot visul ce-i vrăjà cu puteri minunate.

După cum lumina şi căldura sunt răspândite de foc, după cum puterea e mărturisită prin încordarea braţului omenesc, iar inteligenţa prin cap — tot astfel farmecul omenesc se exercită prin privire, prin ochi.

* * *

Zilele treceau fericite şi farmecul Minollei cucerise pe de-a 'ntregul pe Nearc.

Vraja aceia curioasă îl îmbăta, ca parfumul florilor dintr'o seră, şi ascultând-o, privind-o se simţea mulţumit cum niciodată nu mai fusese până atunci.

Intr'o zi zise Minollei:

— „Inainte de a te întâlni îmi părea că mor încetul cu încetul, îmi părea că mă sting pe zi ce trece...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

De când însă te-am întâlnit, simt cum viaţa îmi creşte zilnic în intensitate, simt că nimic nu-mi lipseşte...“

— „Eu! Mă simt ocrotită, mă simt iubită, iubesc, mărturiseà Minola. „Simt şi eu plăcerea de a trăi... Văd şi eu că nu aşi fi putut trăi fără tine...

Unul fără altul nu putem să fim fiinţe, cari să poată trăi...“

Şi o îmbrăţişare caldă, sinceră, venită din suflet pecetlui maestru cele ce-şi mărturisiseră.

Cu privirea, cu gândul şi cu sufletul contopite în mod perfect!

* * *

Ore întregi se plimbau călări pe câmpuri, ore întregi răscoleau lanurile ce creşteau sălbatice, semănându-se singure şi dând un rod din ce în ce mai bogat...

Ore întregi şedeau gânditori privind marea, gândul unul la altul...

Şi toată acea inspiraţie ciudată a iubirei, o întrebuinţau fie-care ca să-şi facă reciproc surprize plăcute, neînchipuite.

O floare rară adusă în taină, un obiect

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de mult nevăzut oferit cu graţie, zeci şi sute de gesturi pe cari le poate aveà numai o fiinţă inspirată de iubirea ce nutreşte...

Singuri, fără să se poată compara cu alte fiinţe omeneşti, se simţeau tineri şi aveau avânturi de entuziasm şi veselie copilărească.

Secretul veşnicei tinereţe e singurătatea.

Născut fericit, aşà rămâne toată viaţa un om care nu trăeşte în societate.

Intr'adevăr lumea în care trăim şi în care vedem figuri şi vârste ne schimbă, ne transformă şi ne sălbăticeşte...

Singurătatea e domeniul bunătăţei şi a tinereţei...

Singurătatea e domeniul veseliei pure şi nesfârşite.

Şi nimeni nu poate fi fericit decât în singurătate...

* * *

Imprejurul casei lor, Nearc şi Minolla, strânseseră zeci de păsări, câini şi pisici, afară de mândrii cai ce veneau nechezând atunci când auzeau că stăpânul bate din palme.

Nearc şi Minolla priveau îndelung această

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lume deosebită şi ajunseseră sa cunoască în mod particular pe fie-care din acele vieţuitoare şi să le bănuiască veselia sau tristeţea.

In unele zile erà veselie mare, şi jocuri copilăreşti în ograda pestriţă a singurei case locuite din Beduina.

Atunci erà momentul când Nearc şi Minolla se dedeau cu desăvârşire uitărei privind jocul nevinovat al vieţuitoarelor domestice.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. XIII.

Se apropia momentul când Minola trebuie să nască dumnezeescul fruct al iubirei...

Intr'o seară — după o masă bogată, plină de veselie şi glume — Nearc se gândi vesel că în curând vor avea un copil, că se vor juca cu el... că va umple toată casa cu zburdălnicia şi râsul lui.

— Şi afară de asta, zicea el în glumă, vom avea mândria să fim rădăcina unei noui lumi... Din noi doi se va repopula întreg pământul... Suntem o nouă pereche de Adam şi Eva...“

Minola lăsase privirea în jos, Nearc surâdea încă fericit — când de-odată o idee groaznică îi trecù prin gând.

Surâsul i se întunecă, un fior de moarte îi trecu prin corp, simţi o tremurătură

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nervoasă şi buzele îi grăiră numai atât:

— Nebun ce sunt!

Şi apoi luând mâinele Minolei şi strângându-le tare, continuă cu vorba întreităită de emoţie:

— Oh! Minolla! Nebuni ce suntem! Uităm că el va fi singura făptură omenească ce va mai rămâne, pe pământ.

— „Aşa e! strigă ea, deschizând ochii mari.

— „El va fi singur... El... lumina ochilor noştrii... va fi nenorocitul nenorociţilor... Căci el nu va mai puteà aveà nici speranţa — pe care noi am avut-o — că va puteà găsi o tovarăşe de viaţă...“

— „Taci, Nearc!..“

— „Oh! Ce nenorocire! Ce negre păcate ispăşim, iubită Minola!..“

Şi plânsetul începù! Viaţa li se întunecă din nou, iar mustrările şi gândurile negre începură să-i sfâşie cu o furie sălbatică...

Fie-care gândeà în mod tainic că nu puteau fi izbiţi cu o pedeapsă mai mare pentru desfrâul părinţilor lor — decât cu mustrarea că iubirea lor nu a servit decât

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. XIV

După două săptămâni de la naştere, Minolla bolnavă şi îngrozită de spaimă îşi dădù sufletul...

* * *

Nu mai vorbesc acì de tragedia acestei morţi, de disperarea şi lacrimile cauzate lui Nearc, căci nìmeni pe lume nu şi-ar închipui-o aşa cum a fost.

Pot să spun, totuşi, un singur lucru: în noaptea morţei, Nearc a albit dintr'o dată, iar ochii, arşi de lacrimi, au fost orbi timp de câteva zile.

* * *

Rămăsese pe lume, bătrânul Nearc şi pruncul botezat Sargon..., copilul menit izbăvirei răzbunătoare şi amarului plâns veşnic . . . . . .

. . . . . .

Şi timpul începù să curgă... . . . . .

. . . . . .

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. XV

Trecuseră 16 ani de la moartea Minolei. Sargon crescuse mare, — datorită bunului lapte al unei capre voinice, — iar Nearc, îmbătrânit de ani şi necazuri, se devotase cu totul educaţiei blândului copil.

Intr'o zi spre apus, pe plaja din faţa casei din Beduina — pe care nu o părăsise un singur moment — şedea cu Sargon de vorbă.

Până atunci îi ascunsese multe din tainele lumeşti, precum şi nenorocirea, iscată de naşterea sa.

Nearc ocolea în vorbă cu tot dinadinsul, tot ce privea viaţa vechei lumi — căci n'ar fi voit să deştepte imaginaţia copilului şi să-i mărească ast-fel nenorocirea.

— „Cu cât copilul meu va fi mai neştiutor, cu atât va puteà suportà mai uşor viaţa ce-i este hărăzită!“ se gândeà bătrânul Nearc.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

scară şi-şi scrântise un picior. Şi ţipa şi striga de-i sfâşià sufletul.

Câte nopţi pierduse atunci la căpătâiul copilului supraveghindu-l şi câte zile nu jucase ore întregi teatru ca să-l distreze!

Dar în ziua în care se îmbolnăvise în mod serios? Atunci când scăldându-se, şezuse în apă până începuse să-i clănţăne dinţi în gură şi se întorsese îngheţat acasă.

Oh! Niciodată nu putea uita zilele următoare, când copilul ardea de febră şi când cu obrajii îmbujoraţi nu cerea decât „o picătură de apă"!

Crezuse că-l pierde. Şi-ar fi curmat viaţa dacă o atare nenorocire îl lovea.

Dumnezeu fusese bun şi sănătatea nu întârziase să revină micului orfan.

Exact atunci, patru zile de când începuse să iasă să se plimbe, Sargon împlinise vârsta de 10 ani. Şi bietul tătuţ îl îmbrăţişase şi-l mângâiase în acea dimineaţă ca pe o păpuşă.

Iar în după amiazi, îl luase, atunci pentru prima dată, la vânătoarea de iepuri, care era în toiu.

Până atunci Sargon nu fusese niciodată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

la vânătoare, — aşa că întrebarea lui pusă la întoarcere e explicabilă:

— „Dacă tu omori animale de acestea aşa de mici, — nu sunt oare şi animale mai mari ca Dumneata care să te omoare şi să hrănească din carnea ta?“.

Intrebarea impresionase mult pe Nearc. Vedea că nu se mai poate juca mult timp de-a minciuna cu un ast-fel de copil. Simţea fiorul ruşinei ce va avea în ziua când inteligentului copil îl va încolţi cu întrebările în privinţa lucrurilor pe care i-le ascunsese până atunci.

Era natural ca să nu întârzie a-l întreba dacă mai sunt şi alţi oameni afară de ei doi — cum s'au creiat? — pentru cine sunt făcute celelalte case? Şi era natural că ast-fel să înceapă a-şi închipui lumea, iubirea, desfrâul şi grozava nenorocire ce-i era sortită.

* * *

Cu astfel de gânduri Nearc, aştepta pe plajă venirea lui Sargon.

Se făcuse însă întuneric bine şi copilul nu mai veneà. O nelinişte neobicinuită cuprinsese pe bătrân şi zadarnic privirea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

obosită de veghe cercetà tot lungul şoselei. Sargon nu se vedeà venind.

— „I s'a întâmplat ceva! Cine ştie ce i s'a întâmplat"! îşi şoptea Nearc făcând paşi mari pe locul, unde aşteptà de obiceiu.

Inchipuirile cele mai negre îi treceau prin minte şi inima îi bătеà puternic. Nu mai putea stà locului. Simţeà nevoia să meargă, să-l caute.

— „Dar unde? Unde să mă duc? se întrebà singur...

Şi începù să se frământe din nou.

— Dar dacă e vre-o casă care nu-i departe de aici? Dacă a adormit acolo? Insă ce ar putea face în o casă străină?... Să scormonească!... Să caute... Sau... sau poate cine ştie... să citească... Intr'adevăr să citească!... Nimic nu atrage mai mult ca cititul... De sigur a găsit ceva interesant de citit"!...

Nearc avù o strângere de inimă, presimţirea unei nenorociri şi apoi gândurile evoluară astfel:

— „E noapte însă şi nu poate citì... E cu putinţă totuşi să fie într'o casă cu lămpi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

luminate de energia ce trimite uzina mişcată de valurile mării"...

La acest gând se duse repede şi se urcă cu greutate în turnul observatorului din apropiere, cu gândul de a vedeà unde se găseşte o lumină singuratică.

De geaba însă! In turburarea lui sufletească uitase că, toate lămpile oraşului nutrite de uzină sunt veşnic luminate.

Intreg oraşul îi părea deci feeric luminat şi plin de viaţă ca în timpurile bune, când mii de locuitori trăiau, munceau şi petreceau.

Se întoarse deci din nou acasă şi văzând că Sargon încă nu a venit, disperarea începù să-l cuprindă încetul cu încetul şi simţì că-şi pierde minţile ca atunci când disperat îşi căutà femeia pe tot întinsul pământului.

Dar la un moment dat, din nou avu o idee şi cu pasul hotărît se îndreptă spre uzină.

— „Dacă e undeva în viaţă atunci nu va putea stà fără lumină", se gândeà el. „Ori va venì îndărăt acasă, ori va aprinde o lumină care-l va trădà... Căci voi face numai decât să se stingă luminile în oraş.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi pentru întâia dată, după 16 ani şi jumătate de când sosise ca Beduina Nearc intră din nou în camera maşinilor dela uzină şi desfăcând o pereche de lanţuri — izolă energia — şi un întuneric beznă se lăsă peste tot oraşul.

Din turn, Nearc privì din nou întinsul împrejurimilor şi nu mai văzu de astădată nici o lumină.

* * *

Trecù un timp... şi bătrânul îşi aşteptà în zadar copilul...

Atunci cu picioarele tremurânde, cu privirea fricoasă se urcă din nou în turnul înalt şi stătu un moment fără să îndrăsnească a privì...

Făcându-şi apoi curaj ridică capul drept şi privirea ţintă înainte...

Minune! Drept în faţă... departe... o lumină plăpândă începuse să licărească.

— Sargon! Sargon trăeşte! exclamă el! Şi cu mâna îşi şterse lacrimele ce începuseră să se rostogolească pe obrazul veştejit, în timp ce cu ochii nu se mai săturà să privească ceea ce pentru el erà

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

un minunat tablou! Proba că fiul îi trăeşte!

Privì încă odată locul, îşi dădù socoteala că e în aripa stângă a vechei biserici—şi apoi coborî cu pasul agil, ca atunci când aveà 10 ani mai puţin...

Pe uliţele întortochiate — întunecate de astă dată ca iadul — Nearc trecù iute ca o arătare... Din când în când prin câte un luminiş licărirea din casa dela biserică, îl chemà...

Se apropià şi emoţia îi strangulà gâtul...

— Ce va fi făcând? Ce voi descoperì? se întreba el...

Se apropià... Casa nu mai erà decât la o distanţă de o aruncătură de piatră... Paşii i se rărirà... Incepu să meargă în vârful picioarelor.

Voia întâi să privească înăuntru pe fereastră şi apoi să intre.

Apropiindu-se însă bine de casă auzi un oftat şi răsunetul unui glas...

— Ciudat! Ce să fie! se întrebà Nearc singur... Nu e cu putinţă să mai fi întâlnit încă o fiinţă omenească“ !...

* * *

Glasul auzit tăcuse, când încetinel, Nearc

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se ridică pe vârful picioarelor şi privì pe fereastra luminată...

Ochii bătrânului se holbară şi înfiorat rămase înmărmurit locului.

La o masă luminată, cu capul în mâini deasupra unei cărţi deschise, —cu câinele Top alături — Sargon plângea cu hohote, zicându-şi din când în când:

— „Ce nenorocire! Ce nenorocire“!

* * *

Era prima întâlnire cu ştiinţa cea înaltă. Era prima adâncire a misterelor naturei. Şi această forţă uriaşă se răzbună: dădea suferinţa, storceà lacrimile.

Căci lucru cunoscut e, că cu cât omul caută să pătrundă mai mult misterele acestei naturi, cu atât e mai nenorocit, cu atât vede mai searbădă această lume, aceas viaţă.

E răzbunarea grozavă a naturei, ce se vede iscodită în secretele ei — e lovitura brutală în cel ce vrea să se ridice deasupra omului...

Dela începutul începuturilor omul a fost construit cu un vădit desechilibru între

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

materie, instinct, sentiment, înfine personalitate, care e mărginită şi acea energie incomensurabilă, care e inteligenţa. Aceasta se avânta dumnezeeşte spre aflarea supremelor secrete, pe cari ea le poate concepe, dar pe care personalitatea materială nu le poate suportà. Se prăbuşeşte sub greutate...

Cu cât omul e mai cult, cu atât e mai nenorocit, cu atât e mai transformat, cu atât se înfăţişază mai mult ca o fiinţă curioasă, care în ori-ce caz, nu are omenesc de cât jumătate din cea-ce e omenesc, adică, materia. Căci inteligenţa, pare cevà cu desăvârşire supra-ûman.

* * *

Din cele citite, Sargon primise în acea seară întâia lovitură dureroasă.

Plânsetul lui continua, când o voce domoală, mângâetoare, fricoasă, îl chemă:

— „Sargon!“

Se sculă, cu privirea pierdută de bucurie, cu ochii lucitori de-odată. Se întoarse şi strigând: — „Tată, drag!“ — se repezi în braţele, ce i se întindeau protejuitoare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— „Copilul meu! Copilul meu! Ce? Ce e?“ repeta într'una bătrânul.

Iar Sargon:

— „Oh! Ce bine că te găsesc, tată! Ce bine că te găsesc! Ce nevoe aveam de tine! Ce nenorocit mă simţeam!.. Ce bine că eşti aici... Ce bine mă simt că te am lângă mine!.. Şi braţele acelea slabe, debile se agăţau fricoase de vestmintele bătrânului, cum se agaţă un naufragiat de o epavă...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. XVI.

La plecare întunericul neobicinuit în care era cufundat oraşul, mirase mult pe Sargon; de aceia Nearc legase un capăt de vorbă povestind cum şi din ce cauză provocase stingerea luminilor din toată Beduina.

Isprăvind însă această vorbă, tăcerea se lăsase din nou între ei şi fie-care îşi urma firul gândurilor, cari la amândoi se isprăveau ca perspectiva amarei nenorociri.

Dar faptul că se găseau la răspântia drumurilor fatale ale nenorocului, — de care îşi dedeau socoteală la fie-care întorsătură de idei — îi făcea să preţuiască în mod deosebit valoarea fericirei momentane de a trăi la un loc...

Şi spre mângâere fie-care caută să nu se gândească de cât la aceasta.

Iată vârtejul de idei, cu cari se culcaseră târziu, în miez de noapte.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

* * *

Deşteptarea de a doua zi fu tristă pentru tânărul Sargon.

Pe marginea patului său surprinsese şezând pe bătrânul Nearc, cari cu ochii umflaţi de lacrimile vărsate, cerea totuşi să glumească:

— „Ai dormit nemişcat ca un prunc" Sargon!

— „In schimb, tu nu ai înfăţişarea unui om odihnit!" îl întrerupse băiatul... Intr'adevăr... Eşti îmbrăcat ca şi aseară... Ei... uite!.. Ţii încă în mână cartea ce citeam când m'ai găsit..."

— „Oh! Nu-mi era somn!.. Nu puteam dormi, căci te văzusem agitat... Am preferat să-ţi veghez la căpătâi şi să absorb ca şi tine otrava ce se găseşte în această carte... Ţie numai descrierea farmecului vechei lumi — pe cari nici nu o cunoşti — ţi-a făcut o mare impresie. Cât de mult, crezi tu însă, că sufletul mi-a fost deşirat citind această carte, care îmi aminteşte de o viaţă pe care am trăit-o?..

Fii sigur, Sargon, citirea aceasta, e otravă... şi de aceia ţin mult să ştiu tot ce-ţi în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

chipui despre vechea lume... Voi putea astfel să-ţi descopăr adevăratul adevăr...

— „Dragă tată! Ţi-am călcat porunca!“

— Cum? Care e începutul?

— Să-ţi spun drept... Vedeam toată această adunătură de lucruri ciudate şi-mi ziceam că tu trebue să-mi ascunzi ceva... Căci vorba ta se turbură şi surâsul îţi sbura de pe buze, atunci când îţi ceream desluşiri amănunţite asupra celor ce vedeam în cale...

Astfel mi-a venit într'o zi ideia să mă duc într'o altă casă şi să văd ce este înăuntru...

Tu îmi spusesei că aşea le-ai găsit când ai venit pe lume... Şi că tu singur te mutai când într'o casă, când în alta — după pofta inimei.

Cum intrai însă în acea clădire îmi dădui socoteală că nu-mi spusesei adevărul... Căci acolo erau nenumărate figuri de oameni ce nu semănau cu tine, oameni despre care tu nici nu mi-ai vorbit... şi cari totuşi trăiseră... Căci erau acolo urme vădite că nu e departe timpul când întrebuinţaseră obectele acelea risipite în desordine...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi era apoi aceiaşi aranjare ca şi la noi acasă... Cu paturi, cu mese şi scaune, cu bucătărie...

Apoi, acolo am văzut pentru întâia dată portretul unei fiinţe care semăna cu bărbatul, dar nu era bărbat, portretul unei fiinţe, pe care mai târziu am aflat că se chema femee...

Oh! Portretul acela agăţat între cele două ferestre! Cum mi-l amintesc şi acum! De câte ori nu m'am dus pe furiş şi l-am privit cu privirea lacomă, cu inima bătând de o ciudată emoţie!..

Şi îmi făceam visuri nevinovate! Şi aşi fi voit să o întâlnesc! Şi înainte de a şti ori-ce despre femee, ţineam la ea; o iubeam mai mult chiar de cât pe tine...

Am înţeles-o asta într'o după amiazi când gândindu-mă la posibilitatea de a o întâlni, îmi făcusem planul ca să plec în lume cu ea... să fug de tine care mă împiedicasei să o întâlnesc...

Copil ce sunt! Nu-mi dedeam socoteala că totul nu era de cât un miraj. De cât nenorocire..."

Sargon avu un moment de reculegere şi apoi urmă:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— „După vizitarea celei d'intâi case, veni rândul celei de-a doua, celei de-a treia, a patra şi aşa mai departe...

Descopeream în fie-care loc, pretutindeni, urmele unor fiinţe la fel cu noi, cari trăiseră şi cari îşi petrecuseră viaţa ca şi tine...

Sângele îmi clocotea în vine şi începusem să te urăsc... Fugeam după amiezele de acasă, căci mă desgusta prezenţa ta, în care vedeam numai minciună! Mă iartă că-ţi spun asta!.. Căci acum îmi dau aşa de bine seama cât de mult eşti pentru mine!.. Am simţit destul necesitatea prezenţei tale ieri seară...

Dar să reviu...

Ajunsesem să am convingerea că într'adevăr fie-care din acele case fusese locuite de oameni şi de acele fiinţe ce mă atrăgeau şi pe cari nu le pricepeam încă...

Şi-mi închipuiam vremea când străzile erau pline de această lume veselă, iar în aer plutea muzica plină de farmec a atâtor glasuri...

Atunci suferam... In tăcere suportam sfâşierea sufletească şi gândurile mele nedumerite erau la ţinuturile unde această

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lume va fi aevea, ast-fel cum eu o visez...“

Nearc făcu un semn cu mâna ca şi când ar fi voit să zică ceva, şi grăi numai atât:

— Urmează!.. Eu îţi voi vorbi la urmă!

— Ştii ceva, tată?

— Da...

— Oh! Spune-mi ce ştii... Ard de nerăbdare să ştiu de pot să văd aevea...

— Iţi voi vorbi la urmă...

— Dar nu înţelegi tu, dorinţa ce sufletu-mi arde?

— Nu...

— Oh! Atunci spune-mi numai dacă mai sunt şi alţi oameni?!.

Nearc privi entuziasmul acela plin de viaţă şi abia pronunţă:

— Vom cerceta împreună!..

Atunci Sargon începù din nou să povestească cum pe zi ce trecea vedea vechia lume în mai multă lumină şi cum în cele din urmă începuse să citească plin de nesaţ o întreagă bibliotecă găsită în casa de lângă biserică...

— Acolo, zicea el am aflat de femeie... Acolo pentru întâia dată mi-am făurit idealul... Acolo am citit pentru intâia dată des-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pre acel sentiment extraordinar al iubirei... Şi-n minte îmi promiteam să am o dragoste neţărmurită pentru frumoasa femee ce-mi era sortită...

Oh! Zilele acelea neuitate când mă simţeam transformat şi plănuiam fuga de acasă spre lumea nouă a visurilor mele...

Dar apoi în fie care zi începui să am noi desiluzii... Incepusem să citesc de multele molime ce bântuiau pământul.

Şi nu mai departe de cât aseară... când ai apărut tu — îmi venise ideia că toată lumea a pierit... Ce nebunie? Ce gânduri ciudate am câte-odată! De acea eram trist! Şi plângeam lăcrămi amare! Pe cari însă vorba ta blândă, mâna ta bună le-a alungat departe de mine...

Uite! Acum sunt vesel! Sunt plin de viaţă şi... gata de drum...

— Copilul meu!...

— Un lucru aşi vrea însă să te întreb! zise de-odată serios, tânărul Sargon.

Nearc cu presimţirea unei primejdii apropiate, lasă privirea în jos:

— Ce e?

— Tată... Te rog să-mi spui drept, unde e mama?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Bătrânul îşi puse mâinele la ochi, simţi că totul se învârteşte împrejur.

Mâna fierbinte ce-i strângea rugător mâinele — însă — îl grăbea să răspundă, în timp ce două buze arse de febră îi repetau într'una.

— Unde e mama? Să-mi spui drept, tată, unde e mama?

Intr'un sfârşit, Nearc îi răspunse:

— Nu ţi-am spus, căci nu vream să te mâhnesc!...

— De ce? Unde e?

— Am pierdut-o! E moartă!

Ca un fulger în noapte senină, ast-fel răsăriră lăcrămile în ochii lui Sargon.

Dar blând, cu gândul şi glasul înmuiat în lăcrămi grăi:

— Tată dragă, aşi fi vrut să am pe mama... Am citit că e aşa de dulce să ai mamă... Aşi fi vrut să stau ceasuri întregi lângă dânsa, ascultându-i glasul... Ce glas dulce şi blând trebuie să fi avut mama!... Oh! Doamne! De ce eşti rău cu mine!...

Şi copilul isbucni în plâns. Bătrânul îl mângâia, îl încuraja şi cu mâna tremurândă îi stergea ochii. Cine oare putea şti ce se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

petrecea în acel moment în sufletul încercat al bătrânului Nearc?

Intr'un târziu copilul grăi:

— Poate că soarta a voit să ia pe mama ca să-mi dea în schimb o altă fericire!

Şi gândurile îi zburară la chipul incadrat în faţa căruia şezuse zile întregi, încremenit de admiraţie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. XVII

Vestea morţei mamei sale — fu prima lovitură grozavă care izbea pe nenorocitul copil, pregătindu-l pentru întreaga serie de suferinţe, ce-i erau sortite.

De atunci în fie-care azi afla lucruri noi care îi deşirau sufletul şi citirea numeroaselor cărţi, pe cari Nearc i le pusese acum la dispoziţie, îi arăta lumea cea veche în adevărata ei lumină, şi-l făcea să întrevadă pieirea ei.

Seara obosit, Sargon se alipea de bătrân şi-l ruga duios:

— „Tată mai povesteşte-mi ceva din lumea de basme în care ai trăit!“

Atunci Nearc îi vorbea de femee, îi vorbea de iubire şi cuvintele sale se înfigeau ca nişte cuţite în trupul lui Sargon.

— Oare am să iubesc şi eu tată? Am

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să găsesc şi eu femeia iubită? întreba nevinovat copilul.

Şi urmau discuţii întregi, în cari tatăl ascundea încă secretul grozav al ţărei fără de copii.

* * *

Intr'o dimineaţă Nearc se sculă din zorii zilei şi luând câinele Top porni la vânătoare.

Pe cer câte o stea răsleaţă abiă se mai vedea, din cauza luminei cenuşii ce anunţa ziua. Iar în vale luna dispărea.

Nearc fluera un cântec trist, în timp ce câinele sărea zburdalnic împrejur.

Top se născuse cu câteva zile înainte de Sargon şi Minola îl îngrijise din toată inima în cele câte-va zile ce mai trăise; iar când simţea că puterile o părăsesc lăsase cu gură de moarte ca Top să fie bine îngrijit cât timp va trăi.

Ast-fel se explică iubirea ce Nearc avea pentru ogar.

Cât priveşte copilul, acesta se obicinuise atât de bine cu micul lui tovareş, în cât îl lua la toate jocurile şi-l făcea părtaş la toate micile necazuri ce avea.

Chiar mai târziu, — considera pe Top

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ca pe un frate mai mic şi de o formă bizară. Şi-l iubea frăţeşte.

Nearc urca pe o coastă de munte spre locul obicinuit de pândă cu gândurile răsăţite de natură aceia îmbălsămată de mirosul puterinic, ce exaltă florile dimineaţa.

Urechia îi era mângâiată de un cântec încet şi duios, cântec din bătrâni plin de drăgălăşenie. Era murmurul râului din vale ce cânta plăcutul susur, al râuleţelor de munte. Se strecura prin marginea oraşului fricos — ruşinat par'că de micimea lui; stingher, ca un ţăran într'o casă boerească.

La marginea pădurei negre cinci mesteacâni, poleiţi cu argint, băteau tactul vântului.

Işi amintea că altă dată la marginea oraşului Kandi zărea casa vânătorului Marouf, cu fereastra luminată în fiptă în mijlocul capeniului şoselei când se apropia de ea, vânătorul Maruf venea domol lângă el, îi ura bună dimineaţa şi amândoi plecau tăcuţi, ca doi oameni, ce se cunosc de vreme îndelungată...

Ce mult era de atunci!...

* * *

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ajuns la locul de pândă Nearc dădu drumul câinelui şi nu mult după aceea îi auzi lătratul, iscat de urma găsită.

Puţin câte puţin cerul se lumina şi începea să se coloreze la orizont cu galbenul şi rozul pal al trandafirilor de toamnă. O lumină neprevăzută năvălea prin toate văile şi făcea să sclipească ca sideful piatra pleşuvă a muntelui din faţă.

In vale animale, caristau la păscut, mergeau în mod curios — arse de primele raze de soare.

* * *

Atunci soarta nefastă a vrut ca câinele „Top“ să cadă ucis din greşală...

Şi în timp ce mângâia corpul acela dat morţei de plumb, Nearc îmbrăţişà cu mintea toată viaţa lui searbădă şi înfiorat la gândul celor ce aşteptau pe Sargon gândea:

— Copil al nenorocului! Copil al suferinţei!.. Cum îl voi încunoştiinţa că de aci înainte va fi lipsit şi de acest bun tovarăş?“

* * *

Grozavele suferinţe şi necazuri slăbiseră mult pe Nearc. Puterile îl părăsiseră şi o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

oboseală ciudată, mortală îi îngreuia trupul. Fără rost, neexplicată prin nimic, acea oboseală îl ţintuià locului ore întregi.

Simţea moartea! Dacă ar fi fost singur ar fi dorit-o; dar gândul că va lăsà singur pe Sargon, — singur pe tot pământul — îi umplea sufletul de o disperare nemărginită. Apoi teama că copilul va plecà la rându-i să colinde pământul, îi îngheţà trupul.

— „Trebue împiedicat cu ori-ce preţ! îşi ziceà el. Ii voiu vorbi!“

Intr'adevăr într'o după amiază Nearc chemă pe Sargon şi îi grăì cu glasul domol şi blând:

— „Fiule! Legea omenească cere ca fie-care din noi, la rând, să ne ducem în împărăţia morţilor. Din parte-mi simt că mì se apropie obştescul sfârşit. Viaţa mă apasă cu puteri de nesuferit şi de aceia moartea nu mă înspăimântă...

— Dar ce e tată? De ce îmi vorbeşti ast-fel? îl întrerupse copilul.

— Aşteaptă! Vreau să-ţi spun astăzi un lucru pe care nu ţi l-am spus încă până astăzi. E o mustrare care mă copleşeşte

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

şi nu mi-ar da linişte nici în mormânt.

Ascultă cu luare aminte şi obicinueşte-te bine cu ideia că eşti sortit să trăeşti singur..."

Copilul tresări şi ochii aceia mari, limpezi, priviră speriaţi.

Bătrânul îl linişti însă şi-i povesti apoi toată tragedia călătoriei ce făcuse pe tot pământul ca să găsească o femee.

— „Nicăeri, pe toată suprafaţa pământului, zicea el, nu se mai găseşte încă o familie de oameni. O minune dumnezeiască m'a făcut ca aici la capătul lumei să întâlnesc pe soţia mea, buna Minola.

Mi-e milă de tine Sargon şi de aceia cu limbă de moarte te rog, să-mi făgăduesti că nu vei pleca să colinzi pământul. Experienţa mea îţi ajunge!.."

Dar cine ar mai fi putut atunci scoate o vorbă de la copilul acela încremenit de nenorocirea, care îl loveà încă odată...

De când începuse să-şi dea socoteală de el însuşi nu avusese de cât durere... Fie-care zi îi aducea o nouă suferinţă, din ce în ce mai vie, mai teribilă, mai groaznică! Ajunsese să se teamă de ziua de mâine, căci ştia că nu-i va aduce de cât

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

veşti rele. Totuşi, încetul cu încetul, se obicinuise cu veştile crude, cum se poate învaţă cine-va cu otrava...

Simţirea fără margini de mare, pe care o avea în copilărie, se mai tocise, putea îndurà mai mult. Şi dacă înainte vreme plângea cu hohote la aflarea veştilor triste, — acum nu mai făcea altceva de cât privea crunt, cu fălcile încleştate, cu toţi muşchii corpului încordaţi, drept, ca şi când ar fi voit să sfideze destinele rău-voitoare.

Totuşi erau ziie când dorea să aibă şi el o plăcere... Se ruga fierbinte, din tot sufletul, tuturor forţelor prea-puternice să-i trimită o bucurie. De mult nu mai gustase plăcerea bucuriei.

Nimeni nu-l auzea!.. Nici o veste plăcută nu-i venea...

Se desobicinuise într'atât de senzaţia plăcerei — căci de sigur dacă i-ar fi venit, ar fi întâmpinat-o cu hohotele de plâns, cari erau altă-dată efectul primelor dureri ce încerca...

Astfel se explică cum Sargon rămase mut în faţa mărturisirilor auzite şi neclintit, nu lăsă să apară grozavul vârtej al gândurilor ucigătoare, în care era svârlit...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. XVIII.

Tot povestind cele de mai sus în faţa împăratului Adal-Dagan la Senkerech, — tânărul Sargon, adus cu barca de apă, pierduse mult din puteri. Abia mai putea vorbi, iar ochii lucitori de fierbânţeală începuseră să se stingă.

Bătrânul marinar Sipar însă îi mai dădu să bea o băutură ferbinte întăritoare şi bolnavul se învioră, în timp ce tunetele şi fulgerele depărtate se făceau din ce în ce mai rare, iar apele umflate şi turburi continuau a aduce tot soiul de lucruri, ca de pe urma unui mare naufragiu.

Sargon mai bău o lichioare fierbinte şi apoi urmă cu istorisirea de basm începută:

— „Cât timp a trăit tatăl meu, l-am ascultat şi am stat locului la Beduina; dar când am rămas singur, şi pustiul a început

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să mă apese, nu mai puteam să găsesc astâmpăr locului. O energie ciudată, de neînvins îmi furnica în tot trupul şi nu-mi dedea pace nici o clipă. Apoi... lucru ce mă minuna iarăşi în mod deosebit... simţeam braţele grele de o putere strânsă la un loc în mod maestru... Aşi fi voit să cheltuesc această putere, mângâind faţa fără cusur a unei fiinţe iubite şi să sorb cu privirea flămândă chipul şi mişcările, schiţate artistic de fantezia mea.

Visam femeia văzută în cadru şi ore întregi mă legănam cu iluzia că o am lângă mine şi n'ar trebui de cât să întind mâna ca să ating corpul ei, ce mă atrăgea cu puteri neînvinse.

Era aşa de dulce iluzia !.. Dar vai ! Realitatea mă sfâşià şi suferinţa devenea din zi în zi mai amară. Era un chin nou, era o durere cu care nu eram abicinuit !

Inainte vreme aveam o tortură mintală — dacă pot zice aşa — şi judecata îmi era de ajuns ca să mă consolez. Era o suferinţă pe care mi-o dedeam singur cu gândurile mele şi era de ajuns ca în mod meşteşugit să schimb drumul gândurilor

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ca să mă uşurez. Mă învăţasem cu asta.

Acum însă simţeam că lupt cu o forţă străină, uriaş de puternică, în faţa căreia mă simţeam slab şi desarmat.

Era o suferinţă ce isvora din carnea mea, în mod neînţeles. Şi lucru ciudat! Cu cât mă simţeam mai plin de vlagă şi de tinereţe cu atât tortura era mai chinuitoare. Din potrivă când eram slăbit de boală sau de trudă, îmi părea că lupta cea nouă este mai uşoară.

Natura îmi chinuia trupul, dându-mi pofte şi gusturi de neîndeplinit...

Eram agitat, nervos, torturat şi ore întregi colindam drumurile în neştire; iar când doborât de oboseală cădeam şi adormeam, somnul îmi era încărcat de visuri, pe cari în zadar căutam să le alung.

Voiam să iubesc... Simţeam că aveam nevoe să iubesc şi nimeni pe lume nu ar putea să descrie simţămintele ce aveam, când îmi dedeam socoteala, că nici odată n'aveam să fiu îndrăgostit.

Eram sortit să fiu singur toată viaţa şi să mă sting ca nenorocitele tufe de mărăcini, uitate de Dumnezeu în cine ştie ce pustietate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi ce dor mi-era de iubire! Ce dor! Mi se părea că e atâta putere strânsă în acest dor, că dacă aşi face un chip de lut al unei fecioare şi aşi revărsa asupra lui întreg acest dor, nu ar fi cu putinţă să nu-i dau viaţă omenească...

Desnădejdea mă cuprindea în ghiare şi mă lovea fără milă cu tăişuri şi bice de foc.

Şi de ce oare? Cu ce eram eu vinovat ca să sufăr? Nu făcusem nici o faptă blestemată ca să merit a suferi într'atâta! Nimic! Totuşi viaţa nu-mi era de cât o înşiruire de dureri nesfârşite.

De câte ori Doamne! nu mi-am blestemat ziua în care m'am născut şi de câte ori gândindu-mă că ispăşesc păcatele părinţilor şi strămoşilor mei — n'am fost gata să-i ocărăsc şi să-i blestem. Şi aşi fi făcut-o în desnădejdea mea!..

Un lucru mă ţinea însă: o poveste străbună zicea să „în ziua în care un fiu îşi va blestema părinţii şi strămoşii în acea zi prăpădul cerului se va abate asupra pământului şi va îneca totul... Dar gândul din urmă al celui ce a blestemat se va împlini ca răsplată a suferinţei îndurate...“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Vorba mea deci ar fi fost ca resortul deslănţuitor al unei furtuni uriaşe... Netrebnic ce sunt! Nu îndrăsneam să pronunţ blestemul cel mare numai şi numai că aveam încă speranţa să mai găsesc o fiinţă pe care s'o iubesc... Eram neîncrezător în spusele tatei şi gândul de a porni la drum îmi încolţise în minte...

„Blestemat să fie şi ceasul în care am plecat de acasă!..

* * *

O pustietate neagră şi nesfârşită se întindea pretutindeni!

Pierdeam ceasuri întregi ca să mă orientez pe drumuri, acoperite în întregime cu burueni şi plante sălbatice întocmai ca şi câmpul cel fără de sfârşit, şi trebuia să lupt cu animalele sălbatice sau să-mi fac cu greutate loc prin sumedenia de vieţuitoare ce mă înconjurau privindu-mă prosteşte. S'ar fi zis că se gândesc şi-şi aduc cu greutate aminte de o vieţuitoare ca mine.

Intr'o zi mi s'a părut însă că sunt într'un vis de boală urâtă. Ajunsesem într'un fel de orăşel murdar şi plin de dărâmături.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Mergeam trist, cu gândurile aiurea, prin ierburile drumului, când piciorul meu lovi corpul unui animal tolănit în iarbă. Un câine sări văicărindu-se. Mă privi cu ochii îngrozitori şi apoi se repezi la mine sfâşiindu-mi haina. Cu toiagul meu de pribeag îl îndepărtai; însă lătratul său atrase alţi câini — din care unul semăna cu „Top" al meu — şi toţi se repeziră să mă sfâşie. Avusei un fior rece. Nu-mi venea să cred ochilor. Câinii se sălbăticisără în pustietate şi săreau asupra mea îndârjiţi. Mă apăram cum puteam cu toiagul, ţipând din toate puterile ca să-i îndepărtez.

Zadarnic! Ceata devenea din ce în ce mai numeroasă iar braţele obosite, abia mai mânuiau băţul.

Cu ultimele puteri o luai la fugă, urmărit la fie-care pas de hoarda infamă.

Căutai refugiu în prima casă întâlnită, în timp ce câinii chelălăiau în mod sinistru pe afară.

Când în sfârşit, liniştit întorsei capul în odaie, dădui un ţipăt de groază. Pe podea şi pe toate mobilele casei mii şi mii de şoareci forfoiau ca talazurile unei ape mur-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dare. Afară nu puteam să es, iar acolo mă temeam să fac cea mai mică mişcare ca să nu risc să fiu atacat de aceste animale desgustătoare.

Mă simţii atunci atât de mizerabil şi de neputincios, — că un plâns cu hohote mă cuprinse... Gândurile mi se înălţară cucernic către Dumnezeu...

Şezui acolo drept cu capul lipit de perete cu ochii închişi şi o rugă fierbinte, încrezătoare fu făurită de mintea mea bolnavă în acele momente de groază.

Lăcrimile îmi curgeau pe obraz fără încetare şi în mod minunat aveam impresia că duhul Dumnezesc mi se cobora în suflet liniştindu-l cu blândeţe.

Intr'un târziu îmi uscai ochi şi fără să privesc hidoasele valuri cafenii ce se mişcau cu zgomot de frunze, aprinsei primul obiect ce-mi era la îndemână,-— un scaun.

Atunci pentru prima dată după ani întregi îmi veni să râd. La arderea focului şoarecii înspăimântaţi se puseră pe o fugă caraghioasă, destrăbălată înghesuindu-se şi mergând unii peste alţii, cu ţipete şi pri-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

viri speriate. Era cu neputină ca privindu-i să nu-mi vină să râd.

In sfârşit fiind singur putui să mă odihnesc, căci eram obosit şi afară se făcuse întuneric besnă. Cât despre mâncare, în acea seară n-am avut nimic, căci acel popor fără număr de şoareci rosese până şi dulapurile în care fusese mâncarea. Trebue să mărturisesc însă că nici nu-mi era foame. După atâtea emoţii îndurate în decursul zilei, aveam mai mult o greaţă ciudată şi o durere de cap cum nici odată nu mai suferisem până atunci.

In zorii zilei m'am sculat şi deschizând binişor uşa, am eşit afară în vârful picioarelor şi am pornit domol la drum, de frică să nu deştept din somn sălbaticele lighioane din ajun.

Tocmai când satul înceţat de depărtare îmi apărea ca o amintire, am răsuflat uşurat, făgăduindu-mi ca în viitor să fiu mai prevăzător.

Mă mir şi eu de ce, căci tot unde sunt astăzi eram menit să ajung... Mă agăţam cu disperare de viaţă, cu toate că nu-mi promitea nimic... Ca un neghiob mă temeam

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de moarte... Şi cine ştie de nu mă aşteaptă acolo plăcerile şi fericirea cea mare, de care nu am avut parte pe pământ.

Acum doresc moartea şi frigurile acestea ciudate ce mă înghiaţă, dacă trupeşte îmi displac, îmi produc totuşi o plăcere mintală fără margini. Imi deschid zeci de perspective înflorite şi mă depărtează cu încetul de această viaţă, care pentru mine nu a fost decât un blestem.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. XIV

APOCALIPSUL

Am mers, am rătăcit zile şi nopţi întregi şi nicăeri n-am dat de urmă de oameni. Pretutindeni, pustietate şi groaznică tăcere.

Arareori numai ţipete stridente de lighioane străbătea văzduhul.

Pretutindeni natura căuta par'că să înghită cea-ce lucra mâna omului.

Ca nişte lucrători harnici arborii năpădiseră vechile locuinţe şi crescând cu răbdare şi vlagă dărâmau cărămizile pe cari mâna omenească le pusese una peste alta. Ramurile lor întinse ca nişte braţe vânjoase de-asupra dărâmăturilor aveau gestul de dispreţ al învingătorului, ce îngenuche victima.

Iar când vântul bătea şi ramurile se mişcau trântind cu zgomot bucăţi de aco-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

perişiuri, obiecte casnice sau resturi de ziduri rămase în picioare, — atunci aveam impresia bine definită că o lume nouă lucrà pe pământ — ca într'o imensă bina — distrugând ceeace vechii stăpânitori încercaseră să facă.

Incetul cu încetul natura înghiţeà în pământ, în apă revărsată sau în morminte de lemne şi frunze, tot ceeace formase fala strămoşilor mèi.

Pribeag, sortit nenorocului, eram silit să fiu de faţă la această neîncetată înmormântare, pe care, ironic, natura mi-o puneà în faţa ochilor.

Aici un gard putred se năruia când îl atingeam cu mâna ca şi când ar fi fost făcut din cenuşe; mai departe în mijlocul mai multor copaci îngropaţi în resturi de casă, rămăsese o masă, bogat împodobită, însemnând locul unde altă dată fusese o gospodărie. Pretutindeni cavouri funerare, schelete de oameni morţi de zeci de ani şi tăcerea aceia grozavă, întretăiată de zgomote şi ţipete, pe cari urechia omenească nu e obicinuită să le audă.

Mergeam cu greutate prin bălăriile cres-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cute pretutindeni cu o vigoare neînchipuită şi adeseori picioarele mele sângerânde însemnau drumul cu picături roşii.

Strigam cu speranţa că mi se va răspunde şi ochii veşnic atenţi şi aţintiţi penru a găsi o urmă omenească se închideau obosiţi, înainte chiar ca truda picioarelor să mă doboare în drum. Ce grozavă este oboseala aceasta a ochilor ce împăenjenesc vederea şi închizându-se fac să apese pe întreg trupul o greutate doborîtoare de piatră!

Simţeam că această lume nouă ce lucrà pe pământ îmi pizmuia existenţa şi îmi puneà piedici fără număr în spinosul drum ce apucasem.

Adeseori merindele îmi lipseau şi eram nevoit să mănânc numai poame şi legume; iar după zile şi nopţi întregi de drum abia mai găseam câte un adăpost.

Mă simţean aşa de singur, aşa de umil şi uitat încât o tristeţe adâncă, mortală îmi otrăvea zilele amarnic.

Nu ştiu cum mai puteam dăinui.

* * *

De zile şi de nopţi întregi pribegeam

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

într'una şi-mi părea adesea că am străbătut un drum ca dela pământ la lună...

Nu mai aveam speranţe.

Era — îmi aduc bine aminte — o zi înăbuşitoare de caldă, când obosit şi flămând am ajuns la ţărmul unei mări la fel cu aceia de lângă care plecasem. Soarele dogoreà să ardă frunzişul şi nu sufla nici o adiere de vânt.

Priveam apa şi nu-mi veneà să cred; priveam prosteşte ca'zecilea acelea de vieţuitoare cari altădată mă înconjurau, făcând ochi mari, miraţi...

Simţeam cum privirea mi se schimba din ce în ce mai sălbatică, mai încremenitor de aspră.

Intr'o clipă mă văzui în faţa marelui adevăr, Intr'adevăr eram singur pe lume! Sărman, nu mai aveam nici o speranţă!...

Un fior groaznic îmi încremeni trupul, lacrima ce izvora, se uscà în ochii arşi de febră şi dinţii îmi scrnâşneau în gură sălbatic...

Unde-va o cucuvae cânta sinistru...

Dece mă născusem ? De ce ? Dacă eram sortit să fiu osândit ?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi blestemai încă odată ceasul în care venisem pe lume.

Şi nebun îmi blestemai părinţii şi strămoşii netrebnici...

* * *

Atunci o minune cerească, grozavă, înspăimântătoare, începu să se făurească!...

De unde-va de foarte departe auzii strigătul strident al unei sirene, ce cu cât se apropià cu atât fluerà mai asurzitor.

In acelaşi timp cerul se întunecă, apele începură să se mişte sub smucitul unui vânt ce începuse să sufle deodată şi pământul, ca mişcat de o forţă uriaşă, începù să se clatine ameţitor...

Imi fù fricã... Imi amintii de povestea străbună, care ziceà că „în ziua în care un fiu îşi va blestemà părinţii şi strămoşii în acea zi prăpădul cerului se va abate asupra pământului şi va înnecà totul... dar gândul din urmă al celui ce a blestemat se va împlini ca răsplată a suferinţei îndurate“...

Fără vrere îmi trecu iute prin minte chipul femeei, la care zile întregi de-arândul gândisem...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dar şueratul sirenei grozave ce se apropià devenea infernal, vântul suflà sălbatec desrădăcinând copacii, o ploae cu ropote începuse să cadă şi sgomote înfundate veneau din fundul pământului, în timp ce tunete asurzitoare şi fulgere de foc deschideau cerul...

Mii de animale ca gonite de duhuri necurate veneau în goană spre ţărm...

Nebun de groază, cu hainele ude până la piele, cu capul gol, cu privirea rătăcită, mă aruncai într'o barcă ce-mi erà la îndemână şi voii să fug de acel pământ blestemat.

Apa cădeà în acel moment cu găleata şi pământul din faţă revărsa valuri, valuri...

Eu însumi credeam că mă voi înnecà cu barca umplută de ploae ; dar vântul suflà cu atâta putere încât spulberà apa adunată, prefăcând-o în ceaţă subţire.

Erà groaznic : tunete, fulgere, întuneric beznă, zgomote afundate, cutremur şi marea ce se deschideà adânc, până în fundul pământului...

Muream de frică...

* * *

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

După o lungă luptă cu natura deslănţuită, doborît de oboseală, am adormit... iar barca, mânată de vânturi, m-a adus spre ţărmul ţărei voastre"...

Cingaleul Sargon abià mai puteà vorbi... Înăduşeala îl umflase la faţă şi-l făceà să tremure din tot corpul...

Impăratul Adal-Dagan, care ascultase înfiorat tălmăcirea făcută la fiecare vorbă de bătrânul Sipar — înduioşat de milă pentru nenorocitul ce suferise atâtea, chemase la sine un sclav şi-i poruncise ca din nou preoţii să se roage zeului Assur şi alţi doi boi să fie jertfiţi; pentru ca pribeagul adus de apă — să-şi revină bine în fire şi în bună sănătate.

Dar Sargon abià mai grăi :

— „Blestemul cel mare se împlineşte... Ţara mea e acum pustiită... Ultima dorinţă mi s'a împlinit... Căci am văzut şi eu, frumoasa fiinţă a femeei... Acum mai rămâne ca să mă duc în împărăţia cea mare"...

* * *

Vântul se domolise, o lumină orbitoare se iscase de odată şi apele începeau să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se retragă, — când Sargon se stinse din viaţă.

* * *

...In cele din urmă aflat-am că din ţara Cingalee n'a mai rămas decât un pustiit petic de pământ, înconjurat de ape...

* * *

Protejuirea marilor zei să ne ferească pământul de a ajunge „ţară fără copii“ şi să ne aducem aminte că blesteme amarnice vor turbura odihna morţilor din ceruri, în ziua în care noua orânduire a lucrurilor va aduce nenorocirea pe capul copiilor noştrii.

* * *

Acestea sunt cele pe cari părintele meu mi-a poruncit să le scriu.

Voinţa lui fiind împlinită, în mod prea supus îi cer părintească lui binecuvântare — şi spre ştiinţa urmaşilor, îmi iscălesc numele meu de împărat.

Isimi-Dagan

In palatul din Calaat-Sherghat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?drr1901-1932

PARTEA II

CAP. I

Mi-aduc aminte că am sfârşit de cetit manuscrisul într'un miez de noapte, după plecarea din Brindisi a vaporului pe care călătoream. Ce uragan de gânduri şi ce sentimente ciudate încercam în acel moment!

Până în zorii zilei am continuat să stau de vorbă cu prietenul meu Gothama Guti, încercând să risipesc desgustul de mine, ce fără voe mă cuprinsese.

Cabina cea mică a vaporului erà înăbuşitoare. Eşiserăm pe punte, ca să fim biciuiţi de vântul, cè-şi culegea răceala de pe întinsul mărei.

Când începusem să citesc manuscrisul, eram plin de speranţă şi o bucurie ne-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sfârşită îmi parfuma fiinţa. Credeam că eram pe pragul descoperirei uneia din marile secrete, ce invincibil mă atrăgeau şi-mi dăduseră suferinţa de a mă vedea slab şi neputincios.

Plin de încredere şi orbit de emoţie urmărisem în fiecare zi minunata poveste ce-mi descoperea vechea lume a mult străbunilor noştri, şi văzusem cu admiraţie înalta civilizaţie la care ajunseseră.

In minte — în mod paralel — mă gândeam la faimoasa teorie a mersului civilizaţiei, care grafic se exprimă printr'un cerc. Mă învinuiam chiar de a fi fost de părere până atunci că numai teoria exprimată grafic printr'o spirală poate fi adevărată.

Lucru ciudat însă: cu cât înaintam mai mult în citire, cu cât imagina vechei lumi mi se desemna mai bine în minte, cu atât mă încurcam mai mult în ideile ce aveam în privinţa naturei.

De unde, la început, drumul ce ducea la descoperirea secretului universal, erà o şosea lungă la nesfârşit, cu cât înaintam cu atât orizontul devenea mai larg şi mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

numeroase drumurile ce plecau din calea cea dreaptă.

Erau drumuri noi necunoscute mie, erau perspective în faţa cărora rămâneam stupefiat.

Cu tristeţe îmi dedeam atunci socoteala de neştiinţa şi slăbiciunea mea, şi-mi despreţuiam mai mult ca înainte acest mizerabil corp necomplect şi nici măcar perfect în organele, pe cari le posedă.

Ascultam cetitul lui Gothama Guti şi gândurile mele vagabondau trist aiurea.

Intr'adevăr suntem imperfecţi: privim mâna şi ni se pare că e curată; luând însă un microscop şi privind-o din nou vedem că o lume întreagă de vieţuitoare se mişcă pe ea.

Privim în văzduh şi nu vedem nimic. Totuşi şi altă lume de vieţuitoare trăesc acolo şi numeroase planete de mărimi neînchipuite, se rotesc în spaţiu.

Asculţi şi nu auzi. Pui însă *microfonul* la ureche şi percepi atunci sunete, pe cari nu le bănuiai că există.

Este o ironie neasemănată pe care a făcut-o natura punând în acest corp brutal

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

şi înapoiat — partea spirituală, mare fără de sfârşit şi cu o neîncetată tendinţă de a ajunge la lumină şi la ideal.

* * *

Noaptea era liniştită şi nici un zgomot nu turbura tăcerea. Gothama Guti vorbise puţin şi apoi începuse să resfire câteva pagini de manuscris, pe cari le luase cu sine.

Eu şedeam cu privirea în jos şi mă gândeam la mii de lucruri, cari îmi treceau prin minte...

Vedeam departe... Mi se părea că asist ca simplu spectator la jocul ciudat al ideilor mele — schimbate şi divers colorate la fiecare moment, ca într'un kaleidoscop.

Observam că ideia se forma cu legături multiple şi adânci în masa clocotindă a gândurilor.

Mă simţeam transportat într'o lume care îmi părea mai apropiată existenţei ca lumea pământeană a corpurilor. Acestea se agită împinse de instinctele brutale, ale unei materii puţin şi [illegible] studiate.

Căci dacă e [illegible] că ori-ce matèrie este o magazie de energie îngrămădită,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

trebue atunci să credem că corpul omenesc, — căruia i s'a adăogat forţa sufletului — trebue să aibă o energie nemăsurată. Nu ştim însă să ne folosim de ea.

— Nu pot concepe ca o bucată de cărbune, care pune în mişcare zeci de maşini, să aibă mai multă energie decât corpul omenesc...

Gândeam acestea, când îmi ajunse la ureche un fâşiit ciudat, pe care îmi păru că-l mai auzisem odată...

Şi ca din pământ, apărură, ca trei stafii, trei preoţi budişti cu privirile crunte, cu mişcări agile, curioase, sub veşmintele largi...

Muni-Saka — îl recunoscui — se repezi de-adreptul la Gothama, pironit locului, şi fără o vorbă îi smulse pergamentele, pe cari căuta să le ascundă.

O privire pe ele, o tresăritură de groază un mic conciliabul cu ceilalţi doi, şi toţi ridicară mâinele spre cer, grăind încet ca pentru rugă ;

— „Doamne !“

Unul din ei şopti apoi o vorbă, un altul se repezi [illegible] spre mine, dar o altă vorbă a lui Muni-Saka îl opri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Apoi, fără zgomot, cu aceiaşi iuţeală cu cari apăruseră, — dispărură într'o clipă, târând cu ei pe Gothama Guti, care bolborosea vorbe fără şir.

Rămas singur fugii repede în cabina mea şi mult timp ascultai cu teamă ori-ce zgomot ce distingeam pe vapor.

Mă temeam de viaţa bunului meu prieten, descoperit că a trădat unul din secretele castei sale.

Nu mai aveam astâmpăr... Voiam să ştiu ce se petrece şi la nevoe să fiu de folos. Mă îndreptai deci spre cabinele *bhikchuşilor*. Mergeam în vârful picioarelor pe covorul din mijlocul coridorului, aşa că nu făceam nici un zgomot. Auzii distinct glasul budiştilor cari se certau... Dar ca şi când în acel moment aşi fi apăsat pe butonul unei sunerii, un indian apăru în uşe privindu-mă ameninţător.

Stânjenit şi rusinat mă întorsei.

Nu puteam uita faţa descompusă şi umilită, pe cari o avea Gothama Guti, în momentul în care fusese surprins de prietenii săi. Omul acela veşnic cu fruntea sus ho-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tărât şi surâzător, se transformase de-odată, ca sub lovitura unei puteri nevăzute.

Să fi fost teamă? Ori să fi fost resultatul remuşcărei, ce de-odată îl cuprinsese în momentul în care apăruseră preoţii budişti?

Mi-era foarte greu să cred că Gothama s'ar înfricoşa într'o împrejurare ca aceasta. Copil fiind, fusese ales pentru a fi ars pe rug spre slăvirea zeilor. El arătase atunci atâta bucurie de sorţul ce căzuse pe el, că preoţii budişti nu voiră să-l mai sacrifice, temându-se că acea veselie să nu fie un semn dumnezeesc.

Era deci cu neputinţă să fi fost cuprins acum de frică!

— „Atunci ce are?“ mă întrebam nedumerit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. II

A doua-zi aveam să încep a bănui secretul. O privire sălbatică, ce-mi aruncă când trecuse pe lângă mine, în grupul *bhikchuşilor* îmi dădu să înţeleg că un sentiment nou reacţiona în el cu toată puterea.

După cum aflai mai în urmă Gothama Guti regreta din suflet că-mi arătase preţiosul manuscris sanscrit. Păstrat cu multă trudă de secta budistă era sortit să fie acum cunoscut de lumea întreagă şi poate chiar luat de la deţinători.

Toată iubirea nemăsurată pentru religia lui se revolta într'însul şi gândul la slăbiciunea ce avusese îi dedea accese de furie bolnavă.

I se părea că făcuse un mare păcat şi nu-şi explica modul în care fusese ispitit.

— „De sigur am fost vrăjit cu farmece drăceşti!“ îşi zicea el.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi gândurile cele mai negre îi frământau mintea...

* * *

Simţeam schimbarea ciudată ce se petrecuse într'însul şi instinctiv teama de misterioşii orientali îmi revenise.

Mă gândeam în toate chipurile la sentimentele pe cari le încerca în acel moment Gothama şi ajungeam la concluziile cele mai fantastice.

Ast-fel, aveam câte-odată gândul că Dumnezeu mi-a dat într'adins acest zbucium, pentru ca să uit supraomenosul uragan de gânduri, în cari mă zvârlise ameţitor citirea „Apocalismului."

Socoteam apoi, că pot suferi mai uşor acest zbucium, de cât starea de încordare nervoasă la care ajunsesem când eram spre sfârşitul pergamentelor sanscrite.

Dar...

Chiar această zguduire, cu deziluzia de care era legată, îmi sdruncinase nervii într'atât în cât, totul pe vapor mă nemulţumea şi nu-mi mai găseam locul nicăeri.

In acea zi am stat sus la pupă până seara târziu...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

* * *

In zorii zilei cine-va bătu la uşa cabinei mele. Mă sculai repede înfiorat.

Era un preot budist ars bine de soare şi c barba roşcată despicată în două.

— O scrisoare! spuse el întinzându-mi un plic castaniu.

Şi se depărtă în grabă.

. Deschisei. Erau câteva vorbe:

„Vă aştept astă-seară la ora zece la locul obicinuit de la pupa vaporului"

Era neiscălit. De ce? Oare se temea ca mai târziu biletul să fie găsit? Şi gândul unei curse îmi răsări în minte.

Ziua trecu înceată şi cu toată teama ce aveam, eram hotărât să mă duc la întâlnire.

Un glas lăutric mă îndemna la asta.

* * *

Seara la zece ceasuri mă îndreptai spre locul de întâlnire.

Un marinar striga:

—„Mâine în zorii zilei ajungem la Marsilia!"

Era o noapte liniştită, împodobită de stele. Marea nu făcea nici o cută. Miile de reflexe luminoase ce se vedeau în apă,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— îmi dedeau împresia că plutesc ca o navă aeriană în văzduh şi că pământul pierdut el însuşi într'o depărtare nesfârşită, îmi apărea ca o stea, între nenumăratele astea luminoase, ce-l înconjurau.

Unde-va pe vapor corul studenţilor întona un cântec plin de armonie şi simţire... Muzica ajungea până la mine estompată şi aveam impresia că ceva dumnezeesc mi se lăsă în suflet.

Era una din acele seri în care se pare că cerul şi pământul se spovedescu unul altuia.

In faţa naturei aceleia minunate şi a muzicei ce-i încorona poezia, omul devine mai bun, mai blând, pornirele brutale slăbesc şi firea îi este atrasă puternic către ideal...

Cu privirea în pământ aiunsesem la locul de întâlnire de la pupă.

Drept, cu ochii pe jumătate închişi, într'o înfăţişare de extaz, Gothama-Guti aştepta...

Imi făcu un semn uşor din cap, fără să pronunţe o vorbă, ca şi când era hipnotizat.

Cântecul care se oprise un moment reîncepea turburător...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Voii să vorbesc, Gothama însă îmi făcu semn să păstrez tăcere şi rămase înmărmurit ascultând cu sfinţenie...

Faţa i se schimbase... Se vedea trecând pe figura lui emoţiile vii cauzate de dumnezeiazca muzică auzită... O lacrimă îi pică din ochi...

Intr'un târziu îmi şopti, făcându-mă să tresăr de groază:

— „Venisem să te ucid!" Acul acesta înveninat, ce-l ţin în mână, avea să-ţi vâre în sânge germenul distrugător, care încet, în timp de patru zile, avea să te omoare...

Insă... vezi tu... noaptea aceasta frumoasă... muzica dumnezeiască ce auzim... mă învinge... In ultimele zile a fost în mine o luptă grozavă şi mă căiam cu ură de prietenia noastră... Acum însă o forţă ciudată mai puternică ca forţa religiei mele lucrează în mine... Simt că trebue să iubesc mai mult omenirea întreagă şi din nou am bucuria că am putut să-ţi descopăr minunatul secret ce de secole îi rămăsese cu desăvârsire necunoscut... Descoperă-l mulţimei...

Mâine în zorii zilei tu vei debarca la Marsilia... Ne vom despărţi!.. Şi cine ştie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dacă vre-odată ne vom mai întâlni în această viaţă...

Aminteşte-ţi câte-odată de mine şi fii sigur că gândul tău va ajunge până la mine.. Il voi simţi cu plăcere..."

Muzica se stingea încet, când prietenul meu tăcu...

* * *

A doua-zi m'am coborât de pe vapor.

* * *

De atunci nu am mai auzit nimic de Gothama Guti...

Apocalipsul îmi rămâne însă în minte şi mă urmăreşte, făcând să-mi clocotească în minte mii de idei, pe cari — neştiutor — îndată ce încep a le adânci, simt că intru în domeniul altor ştiinţe mai necunoscute şi mai închise mijloacelor mele de căutare.

Cu evlavie aduc la lumină acest manuscris, nu ca să dau din tortura mea şi cicitorilor, — ci pentru că sunt convins că printre ei se vor găsi minţi mai înţelepte, cari să vadă lucrurile şi să le explice mai bine ca mine.

Cherbourg-Venezzia-Paris 1920.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932